

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia
Seu Baix Penedès

GRAU D'EDUCACIÓ INFANTIL

TREBALL DE FI DE GRAU

ELS CONTES INFANTILS COM A POSSIBLES TRANSMISSORS D'ESTEREOTIPS DE GÈNERE

Daniel Lorenzo Montesinos

Dirigit per Iolanda Susín Ballesteros

Universitat Rovira i Virgili

Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

Curs 2023/24

31 de maig del 2024

Resum

Aquest treball té la finalitat d'analitzar els possibles estereotips de gènere que hi ha en els contes establerts en cada nivell de l'etapa de l'Educació Infantil d'una escola en concret, situada en un municipi del Baix Penedès. Per poder fer aquesta anàlisi, s'empra una lectura i observació de les il·lustracions per tal de respondre les preguntes en relació amb els estereotips de gènere. Les dades es recullen mitjançant un registre de dades.

No obstant això, també hi ha una part on se'n va a l'escola per realitzar un grup de discussió amb els infants de l'últim nivell de l'etapa d'Educació Infantil, és a dir, I5.

Entre els resultats cal destacar els següents. Per una banda, en el recull de contes proporcionat per una escola d'un municipi del Baix Penedès se segueix observant estereotips de gènere, tal com les tasques de la llar o el pentinat. D'aquesta manera, cal revisar aquests recursos per tal d'oferir als infants una varietat de situacions, contextos, personatges i històries.

Per una altra banda, gràcies a la conversació amb els grups d'infants, es pot extreure la conclusió que tots aquells estereotips de gènere que poden tenir interioritzats són pel seu context social proper. D'aquesta manera, en aquest cas no es pot concloure que els contes infantils que expliquen en una escola no influeixen en el pensament dels estereotips de gènere.

Paraules claus: estereotips de gènere, contes infantils, educació infantil.

Resumen

Este trabajo tiene la finalidad de analizar los posibles estereotipos de género que hay en los cuentos establecidos en cada nivel de la etapa de la Educación Infantil de una escuela en concreto, situada en un municipio del Baix Penedès. Para poder hacer este análisis, se emplea una lectura i observación de las ilustraciones per llegar a responder las preguntas en relación con los estereotipos de género. Los datos se recogen mediante un registro de datos.

No obstante, también hay una parte donde se va a la escuela para realizar un grupo de discusión con los infantes del último nivel de la etapa de la Educación Infantil, es decir, I5.

Entre los resultados cabe destacar los siguientes. Por un lado, en la compilación de cuentos proporcionados per una escuela de un municipio del Baix Penedès se sigue observando estereotipos de género, tales como las faenas del hogar o el peinado. De esta manera, hay que revisar estos recursos para proporcionar a los infantes una variedad de situaciones, contextos, personajes i historias.

Por otro lado, gracias a la conversación con el grupo de infantes, se puede extraer la conclusión que todos aquellos estereotipos de género que pueden tener interiorizados son por su contexto social cercano. De esta manera, en este caso no se puede llegar a la conclusión que los cuentos infantiles que explican en una escuela no influyen en el pensamiento de los estereotipos de género.

Palabras claves: estereotipos de géneros, cuentos infantiles, educación infantil.

Abstract

This research aims to analyse the possible gender stereotypes in children's stories used at each early childhood education course in a specific school in a Baix Penedès municipality. In order to make this analysis, readings, and observations of the illustrations are employed to answer questions about gender stereotypes. Then, data are saved through a data recording system.

Nevertheless, there is a section where a visit to the school and a discussion group with the children in the final grade of kindergarten, which is I5. Regarding the results, it stands out the following. On one hand, in the collection of children's stories provided by a school in a Baix Penedès municipality, gender stereotypes such as housework or hairstyle are still observed. This is why it is necessary to look at these resources to offer children different situations, contexts, characters, and stories.

On the other hand, thanks to the conversation with groups of children, it is possible to extract the conclusion that all the gender stereotypes that they may have internalized are caused by their close social context. Therefore, in this case, it can not be concluded that children's stories taught at school do not influence the thinking on gender stereotypes.

Key words: gender stereotypes, children's stories, early childhood education.

Índex

1. Introducció	5
2. Marc teòric	6
2.1. La literatura infantil	6
2.1.1. Les funcions de la literatura infantil	6
2.1.2. Aproximació a la història de la literatura infantil	7
2.2. La literatura infantil en el currículum d'Educació Infantil	10
2.3. Els contes infantils	13
2.4. Els estereotips	15
2.5. Els estereotips de gènere	16
2.6. Els estereotips de gènere en els contes infantils	18
3. Marc metodològic o d'investigació	21
3.1. Supòsit de partida	22
3.2. Objectius	22
3.3. Disseny metodològic	23
3.3.1. Introducció	23
3.3.2. Mostra	23
3.3.3. Instruments de recollida de dades	24
3.3.4. Estratègies de la investigació	25
3.4. Desenvolupament de la investigació	26
3.5. Anàlisi de resultats	27
3.5.1. Resultats del grup de discussió	27
3.5.2. Resultats del registre de dades	34
3.6. Conclusions	46
4. Referències	49
Annex 1. Plantilla de registre de dades	52
Annex 2. Registre de dades	54
Annex 3. Recull de contes des d'una perspectiva de gènere	61

1. Introducció

En aquesta investigació es pretén analitzar els estereotips de gènere que es troben en els contes infantils que tenen establerts per cada nivell de l'etapa de l'Educació Infantil en una escola d'un municipi de la comarca del Baix Penedès.

El motiu de la tria d'aquest tema és perquè gairebé tothom sembla que vol una igualtat de gènere on tant persones del gènere masculí com persones del gènere femení poden fer el que vulguin. No obstant això, encara hi ha alguns estereotips de gènere incorporats en la societat on es diferencien diferents aspectes segons el gènere de l'individu. Aquests estereotips poden estar presents en els contes infantils i transmetre'ls als infants. Per tant, va sorgir la idea d'analitzar els contes que expliquen en una escola per veure quins estereotips hi ha en aquests recursos utilitzats pel professorat de l'escola.

El treball s'estructura en dos punts principals: el marc teòric i el marc metodològic. D'una banda, amb el marc teòric s'ofereix la cerca d'informació respecte als contes infantils i els estereotips de gènere, acabant en un punt on es parla dels estereotips de gènere en els contes infantils. D'una altra banda, el punt del marc metodològic és on s'ha plantejat el supòsit de partida, els objectius que es pretenen assolir, el disseny de la investigació i els resultats obtinguts amb unes conclusions.

Per concloure el document del treball hi són totes les referències consultades per la confecció del treball i els annexos, que es troben la plantilla de la pauta de registre i la pauta de registre emprada per poder fer l'anàlisi dels contes infantils i, a més, un recull de contes amb una perspectiva de gènere destinat a la segona etapa de l'Educació Infantil. Aquest recull ha sigut d'elaboració pròpia.

2. Marc teòric

Abans de començar amb el marc teòric, cal realitzar uns aclariments sobre uns conceptes que s'utilitzaran al llarg del redactat. Per una banda, aquest treball se centra en la literatura destinada a infants de zero a sis anys i, per tant, durant tot el treball es fa referència només a la literatura infantil, malgrat que els autors parlen de la literatura infantil i juvenil. Per una altra banda, també es fa referència a contes infantils tot allò que el professorat explica als infants, ja siguin àlbum il·lustrat o conte, en les hores de biblioteques o en altres moments.

2.1. La literatura infantil

Segons Cervera (1989), la literatura infantil i juvenil (LIJ) és “totes les produccions que tenen com a vehicle la paraula d'una manera artística o creativa i que tenen com a receptor al nen” (p. 157). Aquest mateix autor esmenta que Bortolussi (1985) reconeix que la literatura infantil és l'obra estètica destinada a un públic infantil (citada en Cervera, 1989).

2.1.1. Les funcions de la literatura infantil

Una primera funció de la literatura infantil és donar entrada en l'imaginari col·lectiu que l'humà configura a través de la literatura. S'entén per *imaginari col·lectiu* aquelles imatges, símbols i mites que les persones utilitzen com fórmules tipificades per entendre tant el món que els envolta com les relacions socials (Colomer, 2005).

D'aquesta manera, segons Morón (2010), en la literatura es transmeten costums, tradicions, creences i valors que ajuden a la integració de l'infant amb la societat, ambient i moment històric que viu. De la mateixa manera que Flores & Contreras (2024) esmenten que els textos de la literatura infantil “persegueixen un propòsit formatiu, informatiu i, sobretot, recreatiu” (p. 74).

Una segona funció és el fet de facilitar l'aprenentatge dels models narratius i poètics que s'utilitzen en cada cultura, és a dir, un infant que estigui immers en un entorn literàriament estimulante progressarà més ràpidament en diversos aspectes, com per exemple en el domini de les diferents possibilitats d'estructurar una narració o el ritme d'un vers, en les expectatives sobre el que es pot esperar dels diferents personatges o en l'existència de normes pròpies de cada gènere narratiu o poètic, entre altres (Colomer, 2005).

Una tercera funció exercida per la literatura infantil és ampliar el diàleg entre la col·lectivitat i els infants per donar a conèixer com és o com es desitjaria que fos el món, és a dir, gràcies a identificar les imatges o les accions dels personatges, els nens i les nenes aprenen tant el que hi ha representat com els valors que se'ls atribueixen a tots els aspectes representants (Colomer, 2005).

Així mateix, la literatura infantil té uns altres beneficis pels infants, com per exemple, desenvolupar el llenguatge o influir en la intel·ligència emocional que és clau pel desenvolupament afectiu o, també, permetre als nens i a les nenes construir la seva comprensió del món que els envolta (Morón, 2010; Ros, 2012).

No obstant això, la literatura infantil ha existit sempre, sobretot en el cas de la literatura oral perquè ha sigut transmesa de generació en generació. Aquesta literatura oral està impregnada de valors i ensenyaments que els infants poden aprendre gràcies a la funció socialitzadora que es pot realitzar. Així mateix, els infants poden crear la seva identitat a través de la literatura perquè en moltes ocasions, en aquesta literatura oral, parlen d'històries que han passat en la terra d'on és l'infant (Colomer, 2005; Morón, 2010).

A partir de l'estructura dels seus textos i les seves respectives propostes visuals, és a dir, les il·lustracions, la literatura infantil contemporània fan dels infants éssers crítics, intuïtius i creatius, capaços de sentir i assimilar el text des d'una perspectiva artística (Flores & Contreras, 2024).

2.1.2. Aproximació a la història de la literatura infantil

Bortolussi (1985) en la seva obra, *Análisis teórico del cuento infantil*, explica el progrés i l'evolució sobre la història de la literatura infantil i juvenil. D'aquesta manera, en aquest punt es fa una pinzellada de la història segons el llibre, mencionat anteriorment, i altres articles.

La literatura infantil no és un fenomen relativament nou que neix posteriorment als contes de fades, d'origen popular. És un fenomen que es va produir al segle XIX. Tanmateix, abans del segle esmentat anteriorment hi havia escrits per a infants, ja que hi ha textos del segle VI que tenien com a destinataris als més petits i petites. Els textos que es destinaven al nen i a la nena era material didàctic-moralitzador (Bortolussi, 1985).

La mateixa autora esmenta que el desenvolupament de la literatura infantil està estretament vinculat als principis pedagògics i a la visió filosòfica de la infantesa que anava prevalent en les èpoques successives de la història de la literatura infantil.

En l'Època Primitiva, ni els antics mites i llegendes ni les cançons de bressol, que en l'antiguitat les mares recitaven i cantaven als nens i a les nenes per adormir-los, eren material recreatiu infantil. Per una banda, les dones i els infants no els coneixien els primers materials i es revelaven per primera vegada als adolescents. Per una altra banda, les cançons de bressol, malgrat ser destinades als més petits i petites, tenien un paper molt diferent del que s'atribueixen actualment. La seva funció era més aviat la d'allunyar als dolents esperits mentre els infants dormien perquè hi havia una concepció supersticiosa del son, que es considerava un estat sensible a la influència de forces malignes i ocultes (Bortolussi, 1985).

La autora continua esmentat que alguns dels motius i elements de les narracions mencionades anteriorment es van dipositar en el conte meravellós o de fades, els quals quan es van posar de moda en la cort de Lluís XIV durant el segle XVII havien perdut el seu sentit original, impregnant-se d'elements de l'època.

En l'Edat Mitjana es va conèixer i divulgar una obra que va tenir molta importància pel desenvolupament de la literatura infantil, el *Panchatantra*, que va aparèixer a l'Índia cap al segle VI. En aquesta obra s'estableixen les normes que regiran les publicacions destinades als petits i petites durant diversos segles. Dues de les característiques principals que van servir de model van ser la selecció d'un destinatari infantil específic i privilegiat, que normalment era el fill d'un rei, i la finalitat predominant moralitzadora. En aquesta època, l'Església no s'apartava tampoc de la funció moralitzadora, ja que tota la literatura, com per exemple els Evangelis, va ser transmesa als infants sense que fossin els veritables destinataris (Bortolussi, 1985).

L'autora menciona que un altre lloc important en el domini de la literatura medieval ho van ocupar les rondalles, però tampoc van ser destinades específicament als nens i les nenes.

En l'Època Renaixentista va disminuir el paper dirigent i moralitzador de l'Església i va aparèixer l'aspecte didàctic (Bortolussi, 1985).

Unes de les contribucions del segle XVII van ser: d'una banda, la moda de les fades que va començar en la cort de Lluís XIV, com s'ha mencionat anteriorment; i d'altra, la recopilació sistemàtica i la publicació dels contes populars gràcies a Giambattista Basile i Charles Perrault. Els dos autors en les seves obres ocultaven la societat en la qual vivien a través dels seus personatges. Un altre autor rellevant d'aquest segle va ser La Fontaine, que va ajudar a precisar el gust infantil. Així mateix, una altra contribució important va ser la publicació del primer llibre il·lustrat per a infants gràcies a l'autor Jan Amos Komensky l'any 1658 (Bortolussi, 1985).

Al principi del segle XVIII, les produccions literàries estaven sota una funció didàctica i una funció moralitzadora. No obstant això, cal mencionar que sota la influència de les idees pedagògiques de Locke, Rousseau i altres pedagogs, la literatura infantil va patir un impacte del puritanisme i del racionalisme. D'aquesta manera, la literatura infantil adquireix una altra dimensió, la didàctica-educativa (Bortolussi, 1985).

El segle XIX és el naixement d'una literatura infantil en la qual la preocupació imaginativa, estètica i recreativa s'imposa a l'ètica i pedagògica. Tanmateix, no desapareix la funció didàctica, però el que preval de manera definitiva és la preocupació d'adaptar les obres a l'infant. D'aquesta manera, la imaginació s'eleva fins a un primer pla. Per fi, el conte de fades es transforma en un veritable material de la lectura infantil per una autèntica trobada entre emissor i destinatari, és a dir, per una preocupació per part del primer respecte a les peculiaritats del seu destinatari (Bortolussi, 1985).

La mateixa autora esmenta que el gènere de la ciència-ficció es posa de moda en la literatura infantil amb les obres famoses de Jules Verne. Així mateix, un aspecte particularment interessant de la literatura infantil és el folklore infantil que va ser extens per tot el món.

A Espanya, a finals del segle XIX i principis del següent, el segle XX, diverses revistes i premsa es van publicar dirigides a un públic que començava a consumir la literatura infantil (Payà & Chamorro, 2019).

En el segle XX, la moralitat i la funció didàctica han sigut reemplaçades per l'eterna lluita entre el bé i el mal en les obres de fantasia infantil. Malgrat això, l'aportació més significativa d'aquest segle va ser la toma de consciència de les etapes del desenvolupament psicològic de l'infant. En l'àmbit de la literatura infantil va resultar a la

creació de dues classes o nivells d'escriptura i llenguatge diferents segons les edats que van destinades les obres (Bortolussi, 1985).

És a partir del segle XXI quan la literatura infantil no només va destinada a la infància, sinó que també hi ha propòsit darrere d'ella. Aquest propòsit és educar en la igualtat i lliure de discriminacions, com per exemple el sexisme o el racisme, és a dir, educar als infants com a ciutadans lliures. Així mateix, se li dona la mateixa importància tant els recursos lingüístics com els recursos visuals (Márquez, 2017; Flores & Contreras, 2024).

Per concloure aquest punt, tal com diu Lluch (2003), cal tenir present de quina època és l'obra, ja que cal conèixer el moment històric, juntament amb quin paper tenia la infància o quines expectatives es tenia respecte a aquesta etapa de la vida, entre altres factors (citats per Payà & Chamorro, 2018).

2.2. La literatura infantil en el currículum d'Educació Infantil

Morón (2010) menciona que la literatura infantil es troba integrada en els processos educatius de l'Educació Infantil que es recullen en els decrets. D'aquesta manera, s'ha d'observar quina importància li dona el Decret del Departament de la Generalitat a aquest àmbit.

En el nou Decret del Departament d'educació, Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, dins de l'eix dos que es diu *un infant que es comunica amb diferents llenguatges* parla sobre com l'Educació Infantil ha de propiciar un ambient ric, preparat i creatiu per tal d'oferir als infants oportunitats i situacions per poder-se expressar a través del propi cos i de l'art en tots els seus vessants on apareix la literatura, juntament amb la música, la plàstica, la imatge i les matemàtiques.

Més concretament, en la competència específica dos, *expressar-se de manera entenedora, personal i creativa mitjançant diferents llenguatges, explorant-ne les possibilitats i gaudint-ne, per respondre a diferents contextos comunicatius*, parla sobre la literatura infantil, mencionant que té un paper molt rellevant en el desenvolupament de la creativitat i en l'adquisició de la llengua tant oral com escrita i, a més, ajuda a interpretar, imaginar, somiar, identificar-se i conèixer l'entorn cultural.

Així mateix, en el Decret 21/2023 menciona que...

“tenint en compte que la literatura, oral i escrita ofereix una representació simbòlica de la realitat, s’haurà de vetllar per ampliar el ventall de relats amb diversitat de protagonistes, de manera que es visibilitzin diferents gèneres, actituds, valors, etc. Al llarg de tota l’etapa, l’infant ha de créixer en un entorn lingüístic ric i anar construint, amb l’acompanyament de la persona adulta, un itinerari literari propi de qualitat” (p. 26)

Per aquesta competència específica hi ha uns criteris d’avaluació de final d’etapa de l’Educació Infantil que són els següents:

- Manifestar habilitats per comunicar-se i interactuar a través de diferents llenguatges, ajustant l'expressió al context verbal, matemàtic, corporal, plàstic, musical i digital.
- Evocar i expressar espontàniament idees, sentiments, emocions i vivències mitjançant diferents llenguatges i formats.
- Utilitzar la intuïció, la improvisació, la fantasia i la creativitat tant en l'observació i l'escolta com en els processos creatius artístics a través dels diferents llenguatges.
- Mostrar interès per la descoberta progressiva de la relació entre el text oral i l'escrit, en contextos funcionals, participant en situacions significatives d'aproximació al llenguatge escrit.
- Gaudir i participar en propostes de literatura infantil, explorant, descobrint i apreciament la bellesa del llenguatge literari.
- Interpretar i crear manifestacions artístiques individuals i col·lectives, utilitzant i explorant diferents instruments, recursos o tècniques, mostrant una actitud curiosa i respectuosa.
- Explorar les possibilitats sonores, simbòliques, cinètiques, visuals i plàstiques a través dels elements de l'entorn.

Posteriorment dels criteris d’avaluació, en el Decret 21/2023 desenvolupa uns sabers per cada tipologia de llenguatge. Cal mencionar que tots aquests sabers estan dividits en els dos cicles d’Educació Infantil. En la següent taula es troben aquells sabers que fan referència a la literatura infantil en cada cicle.

Taula 1

Sabers per cada cicle d'Educació Infantil extrets del Decret 21/2023

Primer cicle (0-3 anys)	Segon cicle (3-6 anys)
➤ Interès progressiu pels textos literaris orals i escrits. Gaudi d'aquests textos. ➤ Creació de vincles afectius i lúdics amb les persones que comparteixen els relats i amb els textos literaris. ➤ Ampliació progressiva del repertori de cançons de bressol, moixaines i jocs de falta, contes... ➤ Inici en la lectura d'imatges significatives i la descodificació de signes visuals més usuals en l'entorn proper.	➤ Vivència de la literatura com un espai d'experiència amb sentit per si mateix. ➤ Gaudi de la literatura com a pràctica compartida. ➤ Enfortiment de vincles afectius i lúdics amb les persones que comparteixen els relats i amb els textos literaris. ➤ Interès per les converses i diàlegs sobre textos literaris que eduquin la sensibilitat i el respecte i nodreixin la imaginació i la curiositat. ➤ Escolta activa, comprensió i reproducció de les diferents manifestacions de la literatura popular (narracions, poesia, endevinalles) com a font de plaer. ➤ Descoberta de les biblioteques com a espais de gaudi i aprenentatge.

Per tant, es pot veure que la literatura infantil té un pes dins del treball de continguts que s'ha de realitzar en les aules tant en la primera etapa (0-3 anys) com en la segona etapa de l'educació infantil (3-6 anys), ja en ambdós cicles hi ha uns sabers determinats i, a més, hi ha uns criteris d'avaluació de final d'etapa que està la literatura infantil.

2.3. Els contes infantils

Els contes infantils reflecteixen maneres de comportament de les poblacions i, per tant, són fruit de l'imaginari universal de la memòria col·lectiva. D'aquesta manera, en cada poble i, més concretament, en cada família s'expliquen històries i anècdotes que constitueixen el fil conductor de la tradició. Aquestes donen un sentit de pertinença i d'identitat que serveixen de guia en un procés de desenvolupament i mostren els valors de la societat que es pertany o els rols de cada gènere, entre altres; és a dir, construeixen i socialitzen a la persona (Ros, 2012; Márquez, 2017).

Cal destacar que Mar *et al.* (2010) van analitzar en un grup de nens i nenes d'entre quatre i sis anys com el conte, molt més que la televisió o el cinema, ajuda a reflexionar i comprendre els sentiments propis i qui els envolta. Aquests autors ho anomenen com la *teoria de la ment* (citats per Selfa, 2015).

Aquest recurs és emprat com una gran eina educativa de molta utilitat donades les característiques que posseeix (Equipo Peonza, 2001, citat per Ros, 2012). De la mateixa manera, són instruments que socialitzen, transmeten valors, ensenyen diversos comportaments i actuacions en determinades situacions del dia a dia, ajuden i influeixen en la construcció de la personalitat i la identitat dels infants, estimulen la curiositat dels nens i les nenes i, sobretot, fan gaudir a l'alumnat mentre que fomenten el desenvolupament intel·lectual i augmentant el vocabulari, entre altres funcions i papers que tenen els contes (Morón, 2010; Ros, 2012; Rebolledo, 2009; Valldeperas *et al.*, 2023).

González (2006) esmenta que els contes infantils són un dels recursos més utilitzats pel professorat de l'Educació Infantil a través d'una doble perspectiva. D'una banda, el caràcter lúdic el converteix en un instrument de gaudi i plaer, potenciant la imaginació i la creativitat, tal com s'ha mencionat anteriorment. D'una altra, es converteix en una eina poderosa en la transmissió de valors, com per exemple els estereotips que en els següents punts es parlarà, per la seva capacitat formativa-didàctica.

Segons Valldeperas *et al.* (2023) el conte infantil pot ser "una eina amb la qual transformar conceptes i procediments en històries senzilles que solen ser causa d'emoció per tota l'aula" (p. 56).

No obstant això, Bryant (1967) destaca que, primer, el conte ha de complaure i, després, instruir. D'aquesta manera, l'autor suggereix que el conte és essencialment una obra d'art

i la seva missió ha de transcórrer pels camins de l'artístic, vigilant sempre que l'argument agradi a l'alumnat, sinó seria impossible ensenyar a través d'aquest recurs (citat per Valldeperas *et al.*, 2023).

Cal mencionar que gràcies a la recreació de la vida de diferents personatges, els infants poden identificar-se amb ells. D'aquesta manera, els contes infantils permeten viure una sèrie d'experiències i situacions que els ajudaran a adquirir major seguretat en ells mateixos i a integrar-se i formar part del món que els envolten (Sandoval, 2005). Respecte als personatges, Ramírez (2024) menciona que “es va integrar als contes infantils personatges com fades, animals, criatures fantàstiques i altres éssers màgics per tal d'utilitzar-los com una forma d'ensenyar als infants sobre el món que els envoltava, els valors morals i la importància de la imaginació” (p. 226), que tants autors emfatitzen i es menciona en aquest treball.

Sandoval (2005) menciona que és importat assenyalar que els contes per a infants són els motivadors més rellevants en l'etapa de l'adquisició de la lectura i l'escriptura -aspectes que s'aprenen durant el segon cicle de l'Educació Infantil- i un dels mitjans més eficaços per crear i estimular el plaer pels llibres.

En l'etapa que ocupa aquest treball, l'Educació Infantil, els infants encara no saben desxifrar el codi escrit de l'escriptura i, per tant, són els i les mestres qui donen veu al conte. D'aquesta manera, Pineda & Lucia (2018) adverteixen que el professorat pot transmetre inconscientment els seus valors, creences o concepcions a través de l'explicació d'un conte, tant per l'elecció del recurs com el moment de contar (citat per Valldeperas *et al.*, 2013).

Ramírez (2024) menciona que si es té habilitats per imitar sons i entonacions i això es complementa amb gestos, els nens i les nenes que escolten i veuen al professor o la professora i les il·lustracions del conte, hi ha uns beneficis que anteriorment s'ha mencionat, com per exemple els infants aniran desenvolupant els processos cognitius, la memòria, l'aprenentatge de significats i, d'aquesta manera, van incrementant i diversificant el seu vocabulari. La mateixa autora menciona que les persones adultes quan llegeixen per la població infantil i aconsegueixen involucrar-se en la història i, d'aquesta manera, transmetre-la amb passió, també s'aconsegueix efectes que provoquen sensacions en els infants, és a dir, es pot generar estats emocionals que tinguin efectes en el seu ser (Ramírez, 2024).

Per tant, es pot veure la gran importància que tenen el professorat d'Educació Infantil a l'hora d'explicar un conte.

No obstant això, un altre paper que tenen els professors i les professores amb relació als contes és analitzar els missatges culturals que contenen aquests recursos per tal d'identificar en els infants la seva capacitat de comprensió, la seva interpretació i els efectes en els seus processos cognitiu i emocional i, a més a més, en els comportaments, ja que poden tenir conseqüències que no sempre són positives i, per tant, és necessari dur a terme un treball en aquests efectes amb l'objectiu de rectificar els abastos en les idees o les conductes dels infants (Ramírez, 2024).

2.4. Els estereotips

Si es busca la definició de la paraula *estereotip* en el TERMCAT, Centre de Terminologia, surten diverses definicions de diferents àmbits. Les que interessen en aquest treball són aquelles que s'inclouen en l'àmbit de la sociologia, ja que és aquella ciència que estudia les persones. Per tant, es troba tres entrades de la definició d'*estereotip* (TERMCAT, 2024):

1. Conjunt d'idees que un grup o una societat obté a partir de les normes o els patrons culturals prèviament establerts.
2. Idea preconcebuda i simplificadora, basada generalment en pseudoconeixements, tòpics o patrons culturals prèviament establerts, que s'utilitza per a conceptualitzar una realitat social, especialment persones i grups.
3. Conjunt d'idees simplificadores, basades en normes o en patrons culturals prèviament establerts, usats per a conceptualitzar una realitat social, especialment persones i grups.

De la mateixa manera, es poden trobar diversos autors i autores que també han definit el terme *estereotip*, com per a exemple, per a Laird i Thompson (1992), “els estereotips són generalitzacions preconcebudes sobre els atributs i característiques de la gent en els diferents grups socials” (citats per Colás & Villaciervos, 2007, p.38).

Per tant, es pot entendre que els estereotips són totes aquelles idees, característiques, normes i maneres de fer que se li atribueixen a un grup de la societat. En la societat actual, es poden trobar diferents estereotips, com per exemple els de gènere, ètnia o orientació sexual, entre d'altres.

2.5. Els estereotips de gènere

Normalment, hi ha confusió entre el concepte de *gènere* i de *sexe*. Per aquest motiu, primer de tot s'ha de contextualitzar aquests dos mots. Tal com diu Bonelli (2019):

“El género es concebido con el conjunto de significados que diferencian a varones de mujeres: activo/pasiva, proveedor/ama de casa, público/privado, racional/sensible, competitivo/compasiva. En oposición con esto, el sexo alude a los cuerpos de varones y mujeres, en tanto fijos, inmutables y naturales. De esta manera, el género es a la cultura, lo que el sexo es a la naturaleza” (p. 64).

D'aquesta manera, el gènere és un fenomen cultural que es va construint en relació amb les experiències, canvis i transformacions socioculturals (Butler, 2007, citat per Bonelli, 2019). Així mateix, es pot entendre el gènere com una representació cultural que es transmet de generació en generació mitjançant diversos mecanismes i, a més, aquesta representació que conté idees, valors, interpretacions, normes, deures i prohibicions sobre la vida tant de les dones com dels homes segons les necessitats i imposades als individus des del seu naixement (Colás & Villaciervos, 2007; González & Rodríguez, 2020).

Per tant, els estereotips de gènere són “constructes simbòlics que delimiten les creences sobre les formes d'interacció entre les persones, determinades pel seu sexe en un grup social” (Serrano & Ochoa, 2021, p. 1).

Així mateix, Amurrio *et al.* (2012) defineixen els estereotips de gènere com les característiques, els trets i les qualitats que s'atribueixen a les persones segons el seu sexe. Els mateixos autors afegeixen que aquestes característiques s'assignen a cada sexe segons als rols i les identitats que socialment s'han atribuït als homes i a les dones. Méndez (2004) afegeix que “molts d'aquests estereotips són tan antics que encara persisteixen en l'imaginari simbòlic de la societat”.

Tal com esmenten Colás & Villaciervos (2007), des de la perspectiva sociocultural les representacions són internalitzades pels subjectes que formen part d'aquesta cultura, estructurant i configurant formes d'interpretar, actuar i pensar sobre la realitat. No obstant això, les autores esmenten que no hi ha diferències de gènere quan l'estereotip està absent, en canvi, sí que es poden veure diferències quan els estereotips estan presents.

Ortega (1998) reconeix que hi ha quatre continguts d'identitat que projecten representacions de gènere i formen part de l'imaginari col·lectiu (citat per Colás & Villaciervos, 2007; també citat per Bonelli, 2019), que es poden veure en la següent taula:

Taula 2

Diferenciació dels continguts esmentats per Ortega (1998) segons els gèneres (citat per Colás & Villaciervos, 2007 i, també, per Bonelli, 2019).

TIPOLOGIA DE CONTINGUTS D'IDENTITAT	GÈNERE	
	MASCULÍ	FEMENÍ
Cos	Associat a la força i al vigor.	La imatge del cos femení és la delicadesa i la debilitat.
Capacitats intel·lectuals	Tot allò relacionat amb les tasques tècniques, mecàniques i manuals.	Majors habilitats organitzatives i cooperatives.
Dimensió afectiva i emocional	Major control emocional.	Major afectivitat i emotivitat.
Relacions i interaccions socials (maneres de comunicació interpersonal)	Major introspecció i racionalitat amb evitació de les manifestacions personals i vitals.	Més habilitats.

Martínez & Vélez (2009) esmenten que, des de molt de temps, hi ha hagut molts estudis que han teoritzat sobre l'aspecte de l'adquisició dels estereotips de gènere en la infància. Algunes d'aquestes teories parlen d'aspectes biològics, com per exemple Buss l'any 1995, altres que es basen en aspectes socials com Rosenholtz & Zelditch (1980) i, a més a més, hi ha teories, com Kohlberg l'any 1966, que fan referència als processos psicològics implicats. Malgrat això, les mateixes autores afirmen que la tendència actual és considerar tots els aspectes anteriorment esmentats en un mateix marc teòric donant a cadascú la seva importància. D'aquesta manera, és el cas de la Teoria Social-Cognitiva del Desenvolupament del Gènere i la Diferenciació en la qual es considera que l'evolució humana crea l'estructura biològica sobre la qual actuen els factors psicològics i socials (Bussey & Bandura, 1999 citat per Martínez & Vélez, 2009).

Per la mateixa línia, Guil Bozal (1998) afirma que els estereotips de gènere s'adopten entre els tres i quatre anys (citats per Ros, 2012) i no tenen un caràcter aleatori (Lagarde, 1996, citat per Colás & Villaciervos, 2007). Aquests anys estan dins de l'etapa de l'Educació Infantil i, per aquest motiu, cal tenir consciència dels possibles estereotips que es transmeten als infants.

2.6. Els estereotips de gènere en els contes infantils

Malgrat que l'escola és un lloc més igualitari en el que participen tant el gènere masculí com el gènere femení, és necessari mirar tot allò que envolta a les institucions educatives, sobretot als valors que es treballen (Usategui i del Valle, 2007, 2009, citat per Amurrio *et al.*, 2012). Per tant, cal estudiar la possible reproducció d'estereotips de gènere que es realitza en aquest agent socialitzador determinant, és a dir, en la institució educativa, ja que és un lloc molt influent pels infants que són el futur de la societat i els quals seran posteriorment transmissors dels valors que han après en la seva infància i han après al llarg de la seva vida (Pinedo *et al.*, 2018; Sartelli, 2018).

Pel que respecte a aquest treball, segons Pérez & Gargallo (2008) el problema de sexisme continua estant present en l'educació i tant els textos com els materials escolars constitueixen un dels mitjans més importants que contribueixen a perpetuar aquesta situació.

D'aquesta manera, el professorat ha de prestar atenció als contes i la literatura utilitzada en l'aula perquè si s'analitza des de la perspectiva de gènere, poden transmetre idees o creences discriminatòries (Pinedo *et al.*, 2018). Per tant, en els contes, tant les il·lustracions com els textos, es transmeten estereotips masculins i femenins (Pérez & Gargallo, 2008), però Ros (2012) afirma que “en els textos hi ha més estereotips significatius que en les il·lustracions” (p. 345).

Per aquest motiu, cal observar els contes infantils perquè “a través de la literatura infantil es transmeten els rols de gènere” (Márquez, 2017, p. 16), on els infants “creen pautes determinades de conducta determinades basades en la informació rebuda que seran a la seva vegada perpetuades durant la seva vida i transmesa, novament, a la següent generació” (Sartelli, 2018, p. 213).

Els contes tradicionals o clàssics “presenten estereotips amb grans biaixos sexistes” (Márquez, 2017, p. 8). En els contes clàssics el perfil femení normalment és caracteritzat

per la seva passivitat, sempre és la salvada, la temerosa, la tímidesa, la coqueta, la protecció, la paciència, la sensibilitat, l'emotivitat, la superficialitat, la presa del seu propi destí, la submissa, i si per casualitat desperta la seva curiositat o s'escapa del que es preveu, és castigada i represa de l'una o l'altra. En canvi, queda definit el perfil masculí com un personatge fort, intel·ligent, dominador, líder, autoritari, valent, insensible, lluita pel seu destí, actiu, salvador, poderós ric, savi, protagonista de la trama, cavaller i príncep totpoderós (Méndez, 2004; Rebolledo, 2009; Ros, 2012; Márquez, 2017). D'aquesta manera, "en els contes es poden veure clarament els estereotips imposats per una cultura patriarcal" (Méndez, 2004, p. 134).

Així mateix, "majoritàriament, els personatges malvats en els contes són dones, és a dir, hi ha bruixes lletges i no bruixots lletjos, hi ha madrastrès malvades i no padrastrès malvats" (Márquez, 2017, p. 27). Se li atribueixen les qualitats masculines a aquests personatges malvats del gènere femení (Méndez, 2004).

Segons Rebolledo (2009), els estereotips més freqüents en els contes infantils són els següents:

- El príncep és sempre el salvador de la princesa, és a dir, malgrat que no sigui el protagonista de gènere, sempre acaba resolent el problema. Per aquest motiu, els contes infantils es presenta un príncep aventurer, agosarat i responsable de regne. D'aquesta manera, pels contes infantils, la figura dels prínceps és molt important perquè d'una altra manera, la princesa no podria resoldre el seu problema.
- Els contes de fades mostren a personatges del gènere femení de manera superficial.
- Es proposa un amor ideal. Dit d'una altra manera, és molt freqüent que els personatges s'enamorin a simple vista. En moltes ocasions, les peticions de mà i la celebració de la boda és una altra de les formes d'expressar l'amor que és la conseqüència del simple enamorament sobtat. En aquest aspecte de l'amor, gairebé mai decideix el personatge femení, sinó que ho decideixen els personatges masculins, ja sigui, el pare, el príncep o el seu salvador.
- Totes les noies joves volen trobar al seu príncep han de ser bones, boniques, virginals, abnegades, submises i malaltes. No obstant això, existeix una alternativa que suposa ser activa, agressiva, ambiciosa, egoista, independent, lletja, intuïtiva, amargada i destructiva, però així ningú se l'estimarà, sinó serà la dolenta. D'aquesta manera, la submissió, la passivitat, la bellesa i l'assignació als espais

domèstics són característiques comunes a gairebé tots els personatges femenins dels contes. La bellesa juga en aquestes històries un paper fonamental, sobretot perquè és un valor atribuït al món femení.

- En els contes de fades, és molt normal que la bruixa malvada mori, on la mort d'aquest personatge és tan típic i a la vegada tan tòpic en els contes que succeeix de manera violenta. El personatge de les bruixes sempre és representat amb els valors més negatius de la persona, és a dir, són dones cruels que rivalitzen per un home o per la bellesa. L'aspecte que un personatge tingui màgia no fa que tingui els valors negatius, sinó és el gènere, ja que un home mag és savi, però la dona maga és malvada.
- L'àmbit domèstic se l'assigna exclusivament als personatges femenins. En relació amb aquest punt, Ros (2012) afirma que els ítems significats per les dones estan relacionats el rol domèstic i de cura i, a més, apareixen en qualitat de mare i dedicació a la cura.
- D'una banda, els personatges masculins són reis poderosos, prínceps valents, guerrers audaços, ogres feroços o policies justiciers. D'una altra, els personatges femenins són esposes de Reis, princeses pacients, bruixes malvades, madrastrès perverses, nenes poregoses.
- Hi ha certs objectes que s'utilitzen per a cada gènere. Pels personatges masculins hi ha ceptres, espases, escuts, naus, cavalls, pistoles, diners i capes; en canvi, pels personatges femenins, varetes màgiques, escombres, verí, adorns i joies, corones, pintes i miralls, fusos, fils i agulles. Ros (2012) afegeix el periòdic com un objecte significatiu associat a l'home i el davantal a la dona.

Per finalitzar, es vol fer èmfasis en el fet que no es pretén deixar de costat a les biblioteques els contes o les històries que fins ara han complert el seu paper "educatiu" d'una brillant i divertida manera, sinó el que cal fer és reflexionar sobre la visibilització dels rols de gènere transmesos amb l'objectiu d'introduir un punt de vista crític cap al material utilitzat per la família i l'escola, com a principals agents socialitzadors (Ros, 2012).

Per la mateixa línia, Rebolledo (2009) proposa no llençar els contes sexistes, sinó utilitzar com a material didàctic, jugar amb els infants a canviar els finals, els rols o a posar-se en la pell dels personatges, entre altres activitats; és a dir, a jugar a trencar els contes alterant

la seva trama i els personatges per tal de crear personatges i situacions noves, juntament amb parts del conte original.

No obstant això, la mateixa autora afirma que emprar contes actuals no garanteixen que els rols sexistes no es continuïn transmetent i, per tant, cal assegurar-se que aquests contes no continguin un missatge sexista, ja sigui en el llenguatge, en els continguts o en les il·lustracions. Tanmateix, sí que hi ha materials i contes actuals que tracten de contrarestar els estereotips presentant alternatives variades als contes tradicionals (Pérez & Gargallo, 2008; Rebolledo, 2009).

3. Marc metodològic o d'investigació

D'una banda, la investigació es porta a terme des d'un enfocament quantitatiu, és a dir, després de la cerca i la construcció d'un marc teòric, s'utilitza la recol·lecció de dades amb base en la mesura numèrica amb l'objectiu d'establir uns patrons envers els estereotips de gènere en els contes infantils que es poden explicar en una escola (Hernández *et al.*, 2010).

La tècnica emprada per a la recol·lecció de dades es diu *anàlisi de contingut quantitativa*, que permet quantificar tant els missatges com els continguts per agrupar-los en categories i subcategories i, més tard, realitzar poder arribar a realitzar unes conclusions (Hernández *et al.*, 2010).

D'una altra banda, també hi ha una part de la investigació que s'usa des d'un enfocament qualitatiu amb la finalitat de comprendre i situar en un concepte (Hernández *et al.*, 2010). En aquest cas, es vol situar el concepte dels estereotips de gènere en un grup d'infants.

La tècnica utilitzada per conèixer el concepte en els infants és el *grup de discussió*, on el dinamitzador planteja els temes a tractar i ha de supervisar el desenvolupament de la conversació (Bisquerra, 2004).

Per concloure aquesta introducció, es pot afirmar que aquesta investigació es treballa amb un model mixt, que és la combinació entre els dos enfocaments, el quantitatiu i el qualitatiu (Hernández *et al.*, 2010). Així mateix, es vol destacar que la investigació està sota el paradigma interpretatiu on la seva finalitat és “comprendre i interpretar la realitat educativa, els significats de les persones, percepcions, intencions i accions” (Bisquerra, 2004, p. 72).

Així mateix, l'aportació en l'àmbit educatiu que es realitza amb aquesta investigació coincideix amb la definida per Bisquerra (2004) que és "l'èmfasi en la comprensió i interpretació de la realitat educativa. Incapacitat d'elaborar i prescriure generalitzacions de la realitat prou objectives per ser considerades científiques" (p. 71)

3.1. Supòsit de partida

Com s'ha vist en el marc teòric, avui dia continuen existint els estereotips de gènere i, a més, són presents en infants d'Educació Infantil i en els contes infantils. Per aquest motiu, en aquesta investigació partim del supòsit que *els contes infantils que expliquen en una escola del Baix Penedès contenen estereotips de gènere que els infants els interpreten i interioritzen*.

D'aquesta manera, la pregunta d'investigació és la següent: *Els contes infantils que s'expliquen en una escola són transmissors d'estereotips de gènere?*.

3.2. Objectius

Els objectius que es plantegen assolir amb aquesta investigació són els següents:

- *Objectiu general 1.* Identificar els estereotips de gènere presents als contes que s'expliquen a l'etapa d'Educació Infantil d'una escola del Baix Penedès.
 - *Objectiu específic 1.1.* Analitzar les il·lustracions dels contes que expliquen en una escola a l'etapa d'educació infantil des d'una perspectiva de gènere.
 - *Objectiu específic 1.2.* Identificar l'aparició d'estereotips de gènere en els textos dels contes adreçats a infants de tres a sis anys que expliquen en una escola del Baix Penedès.
- *Objectiu general 2.* Analitzar l'impacte en la percepció dels estereotips de gènere dels contes per a infants de tres a sis anys en nens i nenes d'Educació Infantil.
 - *Objectiu específic 2.1.* Contrastar el coneixement dels infants d'un grup d'I5 envers els estereotips de gènere.
 - *Objectiu específic 2.2.* Dissenyar un recull de contes per a infants de tres a sis anys des d'una perspectiva de gènere.

3.3. Disseny metodològic

3.3.1. Introducció

En aquest treball d'investigació es proposa analitzar un dels recursos més utilitzats en les aules de l'etapa de l'Educació Infantil, els contes. Segons s'ha vist en el marc teòric, el professorat cal que tingui presents els continguts que transmeten els contes i, d'aquesta manera, revisar-los (Márquez, 2017; Pinedo *et al.*, 2018).

L'estudi d'aquest document permet conèixer quins estereotips apareixen en els contes infantils que expliquen en una escola i que els infants poden interioritzar i en un futur transmetre'ls en una pròxima generació. Així mateix, aquest estudi ens proporciona informació sobre quins estereotips tenen infants de l'últim curs de l'etapa de l'Educació Infantil (I5) d'una escola en concret.

Per aquest motiu, en ser un context en concret no es pot generalitzar i extreure conclusions universals respecte al pensament i les idees que tenen els infants i, també, dels estereotips de gènere presents en els contes infantils.

3.3.2. Mostra

Per realitzar aquest treball d'investigació es fa servir el que Bisquerra (2004) anomena *mostreig no probabilístic*, és a dir, un procediment de selecció informal de la mostra que depèn de la persona investigadora. Però, més concretament s'utilitza un *mostreig casual o per accessibilitat*, caracteritzat per emprar com a mostra allò al que l'investigador o la investigadora té facilitat d'accés. En aquesta investigació, tal com s'ha esmentat anteriorment, l'investigador ha realitzat l'estada del Pràcticum II en aquesta escola i, a més, l'ha dut a terme en el nivell d'I5.

D'aquesta manera, la mostra de la investigació està proporcionada i formada per alumnes d'una escola pública d'un municipi de la comarca del Baix Penedès perquè en aquesta escola és on l'investigador va realitzar el pràcticum del Grau d'Educació Infantil. Per tant, seguidament es mostra un petit context de la mostra.

En el municipi on està situada l'escola està en creixement en població. L'última data que es pot trobar és que l'any 2023 hi havia 39.685 habitants amb una superfície de 36,80 km². Compta amb diferents nuclis urbans, barris i urbanitzacions.

L'escola és de caràcter públic que acull principalment alumnat del mateix municipi o, també, de pobles del voltant. Així mateix, cal destacar que la institució educativa té com eix primordial en els aprenentatges que realitzen l'alumnat la coeducació perquè propugnen la no diferenciació per raó de gènere.

Aquesta escola compta amb dues línies per nivell, menys en el cicle superior de l'Educació Primària, és a dir, els cursos de 5è i 6è, que n'hi ha tres línies per cada curs.

Dins de l'escola, una part de la investigació se centra en dues classes d'I5. Ambdues classes tenen vint-i-quatre alumnes i les dues amb quinze nens i nou nenes amb diferents contextos familiars.

Taula 3

Números d'alumnes diferenciats en nois i noies.

	I5 A	I5 B
Nens	15	15
Nenes	9	9
Total	24	24

3.3.3. Instruments de recollida de dades

Els instruments que s'empren en aquesta investigació són els següents: d'una banda, una grup de discussió i, d'una altra, un registre de dades.

En relació amb el grup de discussió s'utilitza amb l'objectiu de conèixer els pensaments dels infants d'I5 envers els estereotips de gènere. Aquest instrument s'inicia amb l'explicació d'un conte anomenat *Me llamo Pecas* de l'autora Raquel Díaz. En aquest conte, la protagonista es qüestiona el perquè hi ha una distinció de gènere en diferents aspectes del dia a dia. D'aquesta manera, es comença la conversa i reflexió dels estereotips de gènere amb aquest conte.

En la investigació s'ha dissenyat una *pauta de registre de dades* amb l'objectiu d'analitzar tant les il·lustracions com els textos dels contes infantils i, d'aquesta manera, poder assolir l'objectiu general número u, mencionat anteriorment. Aquesta pauta està conformada amb la informació de cada conte amb títol, autors o autores, il·lustradors o il·lustradores, any de publicació i editorial i, a més a més, el nivell d'Educació Infantil establert per l'escola. També, hi ha catorze preguntes per conèixer quins estereotips de gènere hi apareixen.

Dotze preguntes són amb respostes tancades i dues d'elles tenen opcions de respostes, però amb la possibilitat de tenir altres que no surten en la pauta, que està marcada amb la casella d'altres per poder escriure-les.

Aquestes catorze preguntes han estat creades en base del marc teòric d'aquesta investigació. Sobretot es basa en els autors Méndez (2004), Rebolledo (2009), Ros (2012) i Márquez (2017) que esmenten i defineixen com està caracteritzat el personatge femení i el personatge masculí i, també, Rebolledo (2009) menciona els estereotips més freqüents en els contes infantils, que s'ha complementat la informació amb Ros (2012), com per exemple els objectes que s'utilitzen en cada gènere, el rol que té cada gènere, l'amor platònic del personatge del gènere masculí cap al gènere femení o, també, les feines de la llar i de la cura d'altres personatges relacionades al personatge femení.

Aquesta plantilla de registre de dades amb cada pregunta ha estat validada per tres professores de la Universitat Rovira i Virgili, dues de la branca de la filologia i una altra de l'educació. Cal esmentar que hi ha hagut diversos canvis a mesura que era validada per diferents mestres. Aquests canvis han sigut gramaticals i lèxics i, a més a més, afegir noves opcions de respostes i una pregunta nova. Per veure la plantilla del registre de dades es pot acudir a l'*Annex 1. Plantilla de Registre de dades*.

Finalment, les dades obtingudes són categoritzades en taules per poder obtenir un tractament estadístic mitjançant taules i representacions gràfiques amb l'objectiu de facilitar la interpretació de la informació recollida. Es fa servir l'aplicació d'*Excel*.

3.3.4. Estratègies de la investigació

Per tal de poder realitzar cada part de la investigació es va buscar diferents estratègies, les qual s'expliquen en aquest punt.

D'una banda, per dur a terme el grup de discussió es va fer una cerca de contes infantils adreçats a infants que hi hagués estereotips de gènere o que tractés aquest aspecte amb l'objectiu d'iniciar la conversació. Així mateix, s'havia de buscar un que els infants no coneguessin, ja que sinó a l'hora d'explicar-lo dirien que ja l'han escoltat i no es mostrarien predisposats a estar atents. D'aquesta manera, com que no es va trobar cap conte que hi hagués estereotips de gènere, es va decidir agafar el conte *Me llamo Pecas* de Raquel Díaz, un conte que tracta el tema a través de la protagonista, la Pecas, perquè es pregunta el motiu de la diferenciació per gènere en diferents aspectes gràcies a diverses

situacions que es troba en el seu dia a dia. El problema que va haver-hi era l'idioma en el qual està fet el conte, ja que en l'escola la llengua vehicular és el català i, per tant, no expliquen contes en castellà. No obstant això, es va prendre la decisió d'anar traduint a mesura que s'expliqués el conte.

Així mateix, una altra estratègia que es va prendre ha sigut parlar amb les mestres del nivell per veure quin dia els hi anava bé per poder realitzar l'explicació del conte. Des d'un primer moment, les mestres va deixar total disponibilitat per anar el dia es volgués. Per aquest motiu, es va aprofitar que els divendres una classe té l'hora de la biblioteca per tal d'explicar el conte, ja que els infants tenen interioritzats les normes a seguir en aquest espai.

També, per tal de recollir els pensaments dels infants, es va pensar de realitzar una reflexió i una conversació envers els estereotips de contes. Aquesta conversació és de lliure pels nens i les nenes. No obstant això, es va prendre la decisió que l'investigador fos un dinamitzador de la conversació amb la finalitat que no s'anés a altres temes que no estan relacionats amb els estereotips de gènere. Així mateix, el dinamitzador té com a objectiu que un cop que es veu que la conversació es canvia de tema, preguntant "Hi ha *aspecte parlat* per a nens i per a nenes?", on primer els infants han d'aixecar la mà si pensen que sí que hi ha i, després aixequen la mà els que pensen que no.

D'una altra banda, respecte al registre de dades, es va sol·licitar a l'escola que envii el llistat de contes i àlbums il·lustrats que tenen com a establerts per explicar en els tres nivells de l'etapa del segon cicle d'Educació Infantil. Seguidament, es va buscar l'accés als contes infantils facilitats en biblioteques municipals i llibreries, per fer les observacions de cada conte i poder recollir-les al registre de dades, anteriorment esmentat.

3.4.Desenvolupament de la investigació

Respecte al grup de discussió, cal esmentar, que quan es va portar a terme l'activitat de l'explicació i la reflexió en relació amb els estereotips de gènere, en la classe d'I5 A va haver-hi una absència de sis alumnes, més concretament tres nens i tres nenes, i en la classe d'I5 B no van venir dos alumnes del gènere masculí.

L'execució d'aquesta part per poder obtenir les respostes es va dur a terme de la següent manera. En primer lloc, es va explicar el conte esmentat anteriorment, *Me llamo Pecas* de Raquel Díaz. Un cop acabada l'explicació es va deixar als infants reflexionar sobre els

diferents aspectes relacionats amb els estereotips de gènere. Per concloure cada tema tractat, l'investigador realitza una pregunta per veure els pensaments de cada individu.

D'aquesta manera, es va realitzar les preguntes, per una banda, a divuit alumnes (dotze nens i sis nenes), i, per una altra banda, a vint-i-dos alumnes (tretze infants del gènere masculí i nou del gènere femení). Per tant, es va dur a terme el grup de discussió amb quaranta infants.

La conversa entre les dues classes van sorgir de forma diferent i, per tant, hi ha preguntes que es van realitzar en ambdós grups, però va haver-hi una qüestió que es va portar a cap en una de les classes que no coincideix, ja que la conversa va arribar a aquest tema.

En el següent punt es mostra diferents taules segons el tema que es va tractar en el grup de discussió.

3.5. Anàlisi dels resultats

3.5.1. Resultats del grup de discussió

En les següents taules, s'observen les respostes que es van obtenir segons el gènere de l'infant i, també, es pot veure les respostes diferenciades en cada classe i després s'ajunten per a veure les respostes de tot l'alumnat del curs d'I5. No obstant això, en l'aspecte de les sèries només surt la classe d'I5 A perquè és la pregunta que només es va fer en una classe.

Cal esmentar que en les taules surten les sigles GM i GF que fan referència a *Gènere masculí* i *Gènere Femení*, respectivament.

- Pentinat

Per una banda, en la classe d'I5 A va haver-hi deu infants, set alumnes del gènere masculí i tres del gènere femení, que van afirmar que sí que hi han pentinats que es diferencien segons el gènere de la persona, en canvi, vuit alumnes, cinc del gènere masculí i tres del gènere femení, que van respondre que no hi ha una diferència segons el gènere amb el pentinat.

Per una altra banda, en la classe d'I5 B només va haver-hi un alumne del gènere masculí que va respondre que hi havia una classificació del pentinat segons el gènere de la persona.

Taula 4

Respostes diferenciades per les classes i el nivell en global i, a més, diferenciades segons el gènere de cada infant respecte a la pregunta "Hi ha pentinats de nens i de nenes?"

	I5 A		I5 B		I5	
	GM	GF	GM	GF	GM	GF
Sí	7	3	1	0	8	3
No	5	3	12	9	17	12

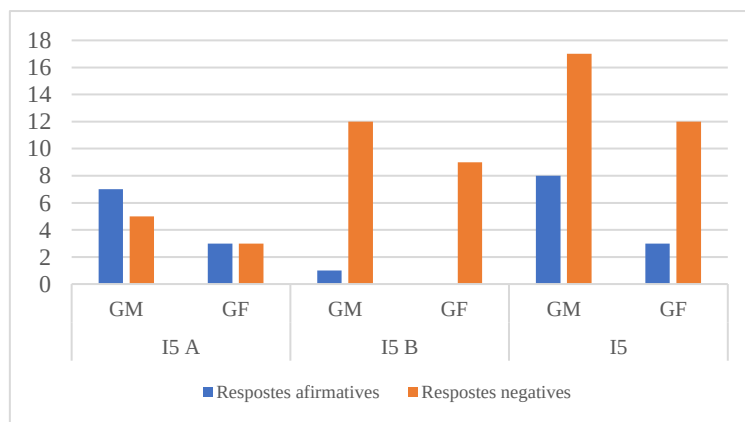
Dins de la conversa es poden extreure diferents comentaris de l'alumnat per poder entendre les seves respostes, com els que es poden veure a continuació.

Alumne 1: La meua àvia porta els cabells curts com un nen i és una nena.

Alumne 2: Tu (entrevistador) portes els cabells llargs i ets un noi.

Gràcies a aquests comentaris com d'altres que van realitzar els infants es pot comprendre que els que consideren que no hi ha una diferència de pentinats segons el gènere es fixen molt en el seu context social proper.

Seguidament, es pot veure un gràfic que recull més visualment les dades obtingudes d'aquest aspecte, també amb les mateixes diferències.

Gràfic 1. Respostes de la pregunta en referència al pentinat

- Roba

La conversació també va portar a parlar sobre la roba. Malgrat que, actualment, pot haver-hi més consciència que cadascú vesteix amb la peça de roba que vulgui, es veu més estrany que una persona del gènere masculí porti un vestit o una faldilla que una persona del gènere femení un pantaló. En relació amb aquest aspecte, va haver-hi un comentari per part d'un infant que pot complementar la informació esmentada.

Alumne 3: Els nois no poden portar faldilla.

Quan se li va preguntar el motiu, no va saber quina justificació donar i va acabar dient “*perquè les faldilles la porten les nenes*”.

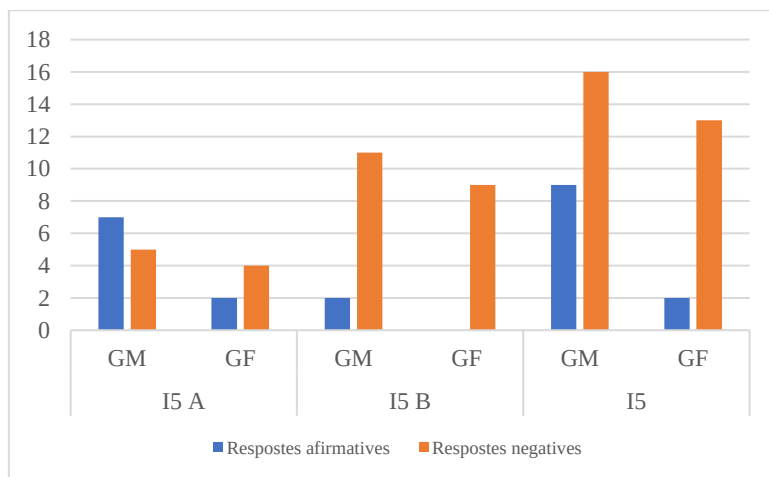
Les respostes obtingudes, que es poden veure en la *taula 5*, es resumeixen en què nou nens i dues nenes van afirmar que hi ha roba diferenciada segons el gènere i la resta, setze nens i tretze nenes, van dir que no.

Taula 5

Respostes diferenciades per les classes i el nivell en global i, a més, diferenciades segons el gènere de cada infant respecte a la pregunta “Hi ha roba de nens i de nenes?”

	I5 A		I5 B		I5	
	GM	GF	GM	GF	GM	GF
Sí	7	2	2	0	9	2
No	5	4	11	9	16	13

Tot seguit, es troba un gràfic per veure les dades obtingudes i classificades en la taula anterior.

Gràfic 2. Respostes de la pregunta en referència a la roba

- Ungles

Alumna 1: L'Oriol¹ a vegades porta les ungles pintades i és un nen.

Aquesta frase va iniciar la conversació en una de les classes d'I5, més concretament en la d'I5 A. Es pot creure que com és un fet que viuen constantment en el seu dia a dia, les

¹ Nom fictici per la protecció de dades envers els infants.

respostes obtingudes per part d'aquests infants va ser totes negatives, donant a entendre que els nens sí que poden pintar-se les ungles.

En canvi, en l'altra classe es va iniciar per part d'un infant del gènere masculí explicant que:

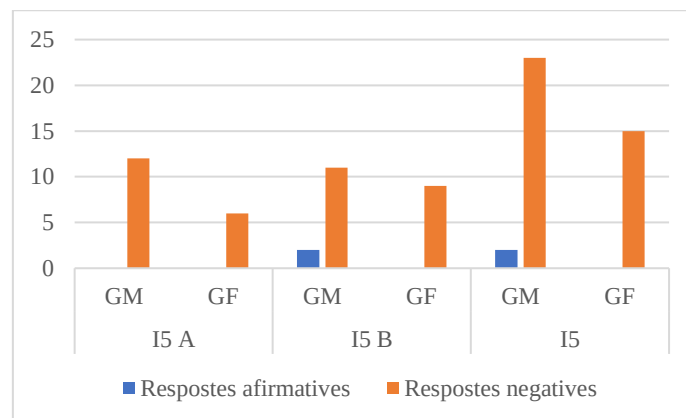
Alumne 5: A mi m'agrada pintar-me les ungles, però la meua mare no em deixa.

Això, va fer que els infants comencin a parlar sobre aquest aspecte i va concloure amb la pregunta de l'investigador si pensen que els nens poden pintar-se les ungles i es va rebre les respostes que es poden veure en la *Taula 6*.

Taula 6

Respostes diferenciades per les classes i el nivell en global i, a més, diferenciades segons el gènere de cada infant respecte a la pregunta "Els nens es poden pintar les ungles?"

	I5 A		I5 B		I5	
	GM	GF	GM	GF	GM	GF
Sí	0	0	2	0	2	0
No	12	6	11	9	23	15

Gràfic 3. Respostes de la pregunta en referència al fet de que els infants del gènere masculí poden pintar-se les ungles

- Colors

Un tema que cal tractar i cada vegada és més present la idea que no hi ha cap diferenciació de colors segons el gènere. Tal com es pot veure en la següent taula, *Taula 7*, els infants d'I5 pensen que no hi ha cap color establert pel gènere.

Així mateix, aquestes respostes es poden complementar amb les següents frases rebudes per part dels infants:

Alumne 3: Els nens li poden agradar el rosa i, també, poden pintar amb aquest color, però a mi no m'agrada.

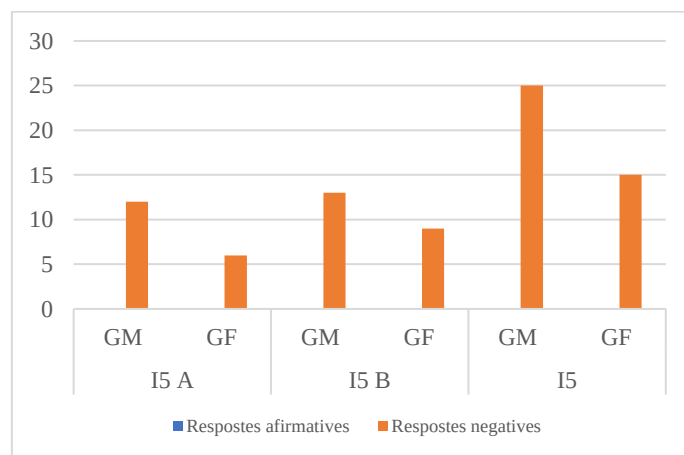
Alumne 6: Soc un nen i m'agraden tots els colors de l'arc de Sant Martí, inclòs el rosa.

Taula 7

Respostes diferenciades per les classes i el nivell en global i, a més, diferenciades segons el gènere de cada infant respecte a la pregunta "El rosa és per a les nenes i el blau per als nens?"

	I5 A		I5 B		I5	
	GM	GF	GM	GF	GM	GF
Sí	0	0	0	0	0	0
No	12	6	13	9	25	15

Com es pot veure en el gràfic només surten columnes del color taronja, ja que està associat amb les respostes negatives.

Gràfic 4. Respostes de la pregunta en referència a la diferenciació de colors segons el gènere de la persona

- Jocs i joguines

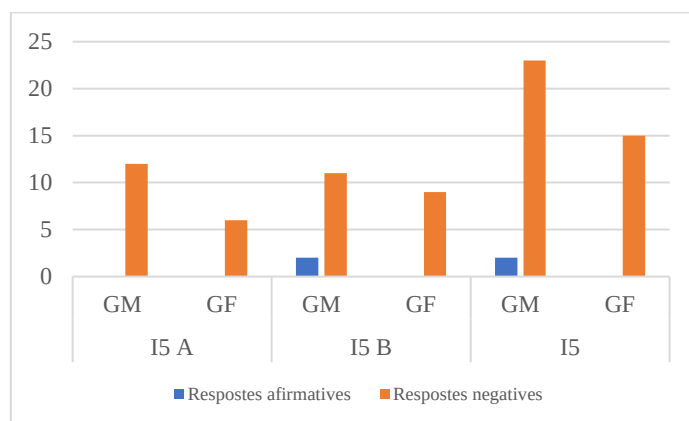
Un dels aspectes que els infants estan diàriament en contacte són les joguines i els jocs. Malgrat que, hi ha infants que pensen que qualsevol persona dels dos gèneres pot jugar amb qualsevol joguina i qualsevol joc, hi ha certs infants del gènere masculí que opinen que no és així i que els cotxes i els jocs de construccions són per als nens i les nines i les cuinetes per a les nenes.

D'aquesta manera, es pot veure resumits les respostes obtingudes per part dels infants en la següent taula (Taula 8) i, posteriorment, en el gràfic (Gràfic 5) d'una manera més visual.

Taula 8

Respostes diferenciades per les classes i el nivell en global i, a més, diferenciades segons el gènere de cada infant respecte a la pregunta "Hi ha joguines i jocs de nens i de nenes?"

	I5 A		I5 B		I5	
	GM	GF	GM	GF	GM	GF
Sí	0	0	2	0	2	0
No	12	6	11	9	23	15

Gràfic 5. Respostes de la pregunta en referència als jocs i les joguines.

- Contes

Tal com s'ha mencionat en el marc teòric, els contes és un recurs molt utilitzat en l'etapa de l'Educació Infantil. Quant a la pregunta que es va realitzar per concloure aquest aspecte, *Hi ha contes per a nens i contes per a nenes?*, va haver-hi una resposta negativa de manera unànime. Tots i totes van opinar que no hi ha cap diferenciació segons el gènere de la persona.

Ens pot ajudar a comprendre les respostes dels infants una conclusió que es va poder extreure de la conversació amb una classe.

Alumnes: A la classe la Judit² ens explica molts contes de diferents coses i ens agraden tots.

² Nom fictici per la protecció de dades envers la professora.

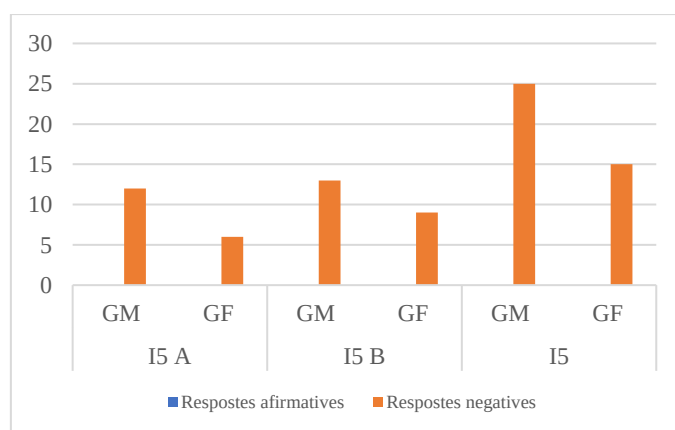
D'aquesta manera, gràcies a l'explicació de diferents històries amb diversos protagonistes i la seva pròpia manera de ser, juntament amb la seva història, els infants pensen que no hi ha una tipologia de contes per a cada gènere.

Taula 9

Respostes diferenciades per les classes i el nivell en global i, a més, diferenciades segons el gènere de cada infant respecte a la pregunta "Hi ha contes per a nens i contes per a nenes?"

	I5 A		I5 B		I5	
	GM	GF	GM	GF	GM	GF
Sí	0	0	0	0	0	0
No	12	6	13	9	25	15

Així mateix, en el següent gràfic es pot veure les respostes negatives que els infants van contestar a la pregunta.

Gràfic 6. Respostes de la pregunta en referència als contes.

- Sèries i pel·lícules

Aquest aspecte és el tema que només es va tractar en una de les classes, més concretament en la classe d'I5 A. Aquesta conversació va sorgir perquè una nena va dir el següent:

Alumna 2: A la meva germana li agrada la sèrie de Bola de Drac, que normalment diuen que és de nois.

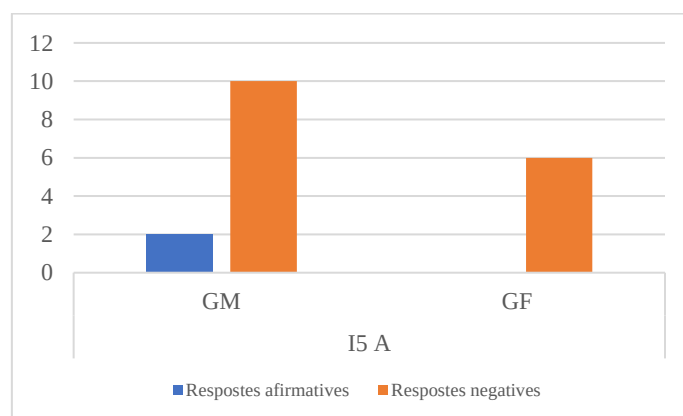
Gràcies a aquesta frase es va parlar de les sèries i les pel·lícules i va haver-hi dos infants del gènere masculí que van coincidir dient que no veuen sèries de princeses perquè és de noies i són aquests infants que van afirmar que sí que hi ha una distinció d'aquest aspecte segons el gènere de l'individu, destacant que les sèries de princeses són exclusivament de noies.

Taula 10

Respostes diferenciades per les classes i el nivell en global i, a més, diferenciades segons el gènere de cada infant respecte a la pregunta "Hi ha sèries i pel·lícules de nens i de nenes?"

	I5 A		I5 B		I5	
	GM	GF	GM	GF	GM	GF
Sí	2	0	-	-	-	-
No	10	6	-	-	-	-

Com es pot veure en aquest gràfic només està representat les respostes de la classe d'I5 A perquè no va haver-hi de l'altra classe i, per tant, no pot haver-hi una interpretació del pensament d'aquest aspecte dels infants de l'últim curs de l'etapa de l'Educació Infantil.

Gràfic 7. Respostes de la classe d'I5 A a la pregunta en referència a les sèries i les pel·lícules.

3.5.2. Resultats del registre de dades

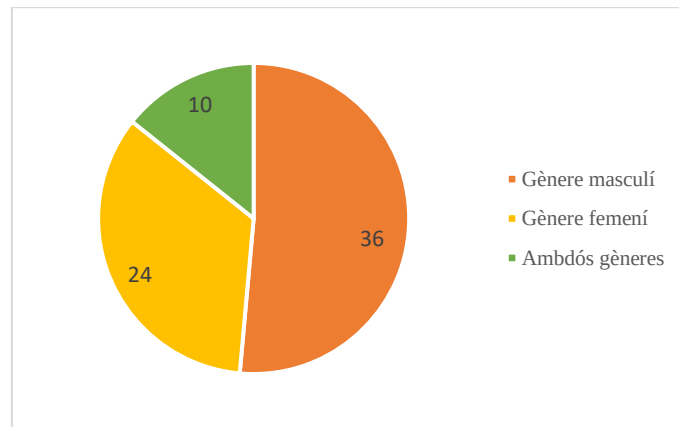
En aquest apartat es poden veure els resultats obtinguts del registre de dades emprat per analitzar els contes infantils proporcionats per l'escola. Han sigut setanta contes dels quals vint-i-tres estan establerts per a l'alumnat d'I3, vint-i-dos per a I4 i trenta per a I5. Alguns d'aquests contes estan compartits pels diferents nivells.

En cada punt es troba un gràfic amb les dades de les respostes obtingudes en cada aspecte per tal que es pugui veure d'una manera més visual.

- Gènere del protagonista

Un dels aspectes que s'ha tingut en compte és el gènere de la figura del protagonista, ja que és a qui se segueix la història i, per tant, l'infant es pot sentir identificat en major o

menor mesura. Dels contes infantils analitzats es troba que hi ha trenta-sis protagonistes del gènere masculí, vint-i-quatre del gènere femení i deu contes on hi ha protagonistes d'ambdós gèneres, és a dir, un protagonista del gènere masculí i una protagonista del gènere femení.

Gràfic 8. Respostes de la pregunta respecte del gènere de la figura protagonista dels contes infantils

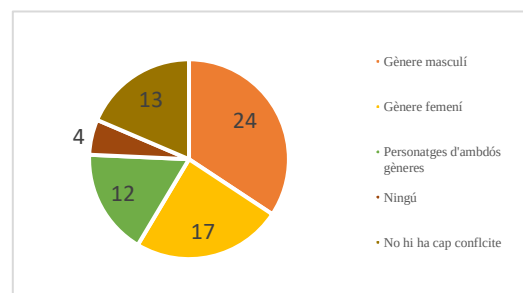
D'aquesta manera, es pot veure que hi ha una variació del gènere del protagonista, però que hi ha més del gènere masculí que del gènere femení. No obstant això, tant els nens com les nenes es podran identificar amb personatges del seu mateix gènere.

- Resolució del conflicte

El personatge que resolgui el conflicte del conte infantil és qui s'emporta gairebé sempre l'estima dels infants o els premis en la història. Així mateix, tradicionalment, s'ha vist que és el gènere masculí que ha resolt els conflictes, sigui per la seva intel·ligència o per la seva força, entre altres causes.

D'aquesta manera, s'ha hagut de veure qui resol el conflicte que apareix en el conte infantil. També, per experiència de la lectura de diversos contes infantils, s'ha previst l'opció que no hi hagi un conflicte que es pot solucionar.

Els resultats obtinguts indiquen que continua sent més freqüent que un personatge del gènere masculí resolgui el conflicte amb un 34,28% dels contes. Seguidament, es troba el gènere femení qui soluciona el problema del conte, amb un 24,28%. Posteriorment, es troba que amb un 18,56% no hi ha cap conflicte en els contes.

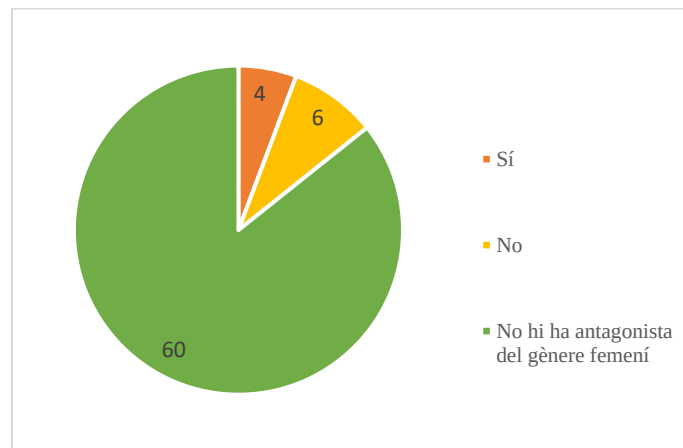

Gràfic 9. Respostes obtingudes de la pregunta respecte del gènere de la figura qui resol el conflicte dels contes infantils

Després es troba que hi ha dos o més personatges d'ambdós gèneres que resolen el problema (17,14%). Finalment, hi ha un 5,71% que cap personatge resol el conflicte plantejat en el conte, ja sigui perquè es deixa un final obert o perquè no s'aconsegueix solucionar.

- Antagonista del gènere femení

Tal com s'ha esmentat en el marc teòric, quan hi ha una antagonista del gènere femení té qualitats físicament negatives, és a dir, es representa lletjament. En els contes infantils que ha proporcionat l'escola, en seixanta d'ells no hi ha cap antagonista del gènere femení i en deu sí que n'hi ha. D'aquests deu contes infantils, n'hi ha quatre on l'antagonista sí que té qualitats negatives i sis no les té.

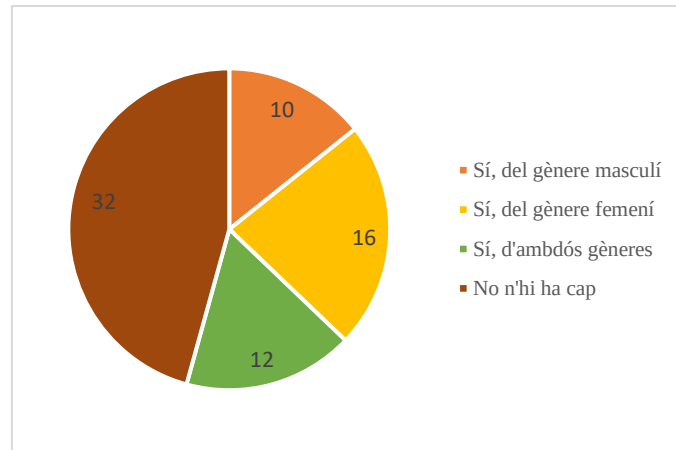

Gràfic 10. Respostes obtingudes de la pregunta envers si l'antagonista del gènere femení es representa amb qualitats negatives

- Cura d'altres personatges

Respecte a aquest aspecte també s'ha pogut llegir en el marc teòric, on Rebolledo (2009) esmenta que està destinada als personatges del gènere femení, és a dir, l'estereotip de gènere envers la cura està establert de les dones.

En els contes infantils analitzats es pot veure que, d'una banda, en trenta-vuit hi ha un personatge que ha de cuidar a altres i, d'una altra, en trenta-dos contes no n'hi ha. Del primer grup, es troba la següent distinció: deu on és un personatge masculí, setze on és un personatge femení i dotze on són dos o més personatges dels dos gèneres, és a dir, tant masculí com femení.

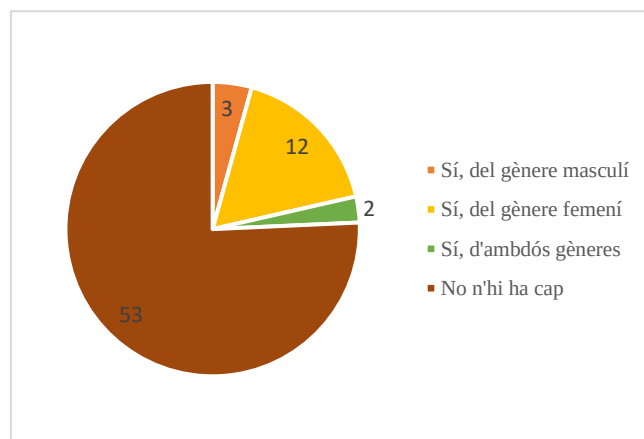
Gràfic 11. Respostes obtingudes de la pregunta envers l'estereotip de la cura d'altres personatges

Per tant, es pot veure que en els contes proporcionats de l'escola, quan surt un personatge que ha de cuidar a altres, continua existint aquest estereotip de gènere establert per la societat cap al gènere femení. D'aquesta manera, els infants poden interioritzar aquest estereotip perquè és més sovint que vegin a un individu del gènere femení duent a terme la tasca.

- Feines de casa

Rebolledo (2009), també, associava les tasques de la llar al gènere femení, com s'ha mencionat en el marc teòric d'aquesta investigació. Per aquest motiu, s'ha volgut analitzar de quin gènere és el personatge que fa les feines de casa, en el cas que hi hagi.

Els resultats obtinguts en relació amb aquest aspecte han sigut els següents. Hi ha cinquanta-tres contes infantils que no hi ha cap personatge que hagi de fer tasques de casa i disset que sí que hi ha. D'aquests contes que surten algun personatge, predomina el gènere femení perquè surt en dotze contes que només surt un personatge

Gràfic 12. Respostes obtingudes de la pregunta envers l'estereotip de les tasques de la llar

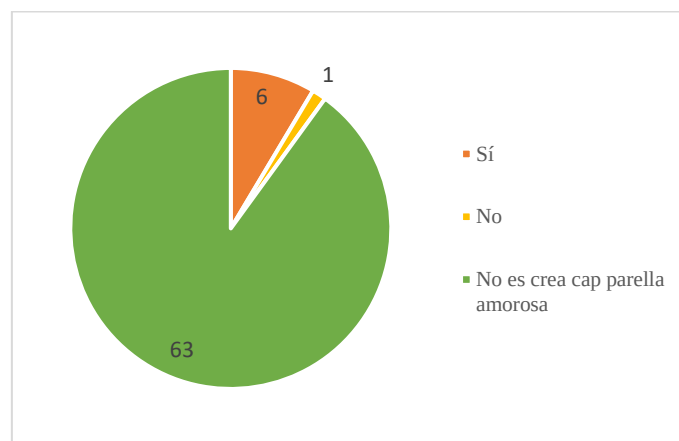
d'aquest gènere realitzant aquestes tasques. Seguidament, es troben tres contes que hi ha un personatge del gènere masculí fent-les i, per últim, dos contes infantils que surten tant el gènere masculí com el femení executant tasques de la llar.

D'aquesta manera, es pot observar que els contes infantils que expliquen en l'escola pot afavorir a interioritzar que el gènere femení qui ha de fer les tasques de la llar i, per consegüentment, a assimilar aquest estereotip de gènere.

- Amor a primera vista

Aquesta pregunta té relació amb el que Rebolledo (2009) afirma que els personatges del gènere masculí s'enamoren del gènere femení només veient-la, és a dir, sense conèixer com és, i posteriorment es crea una parella amorosa. Aquest aspecte influeix en l'estereotip de la bellesa que ha de tenir les persones femenines.

En els contes infantils que ha proporcionat l'escola hi ha seixanta-tres que no es crea una parella amorosa i set que sí que es crea, dels quals només hi ha un que no és per amor platònic del gènere masculí cap al gènere femení. Per tant, hi ha sis contes els quals mostren aquest amor a primera vista on el gènere masculí només es fixa en la bellesa del gènere femení.

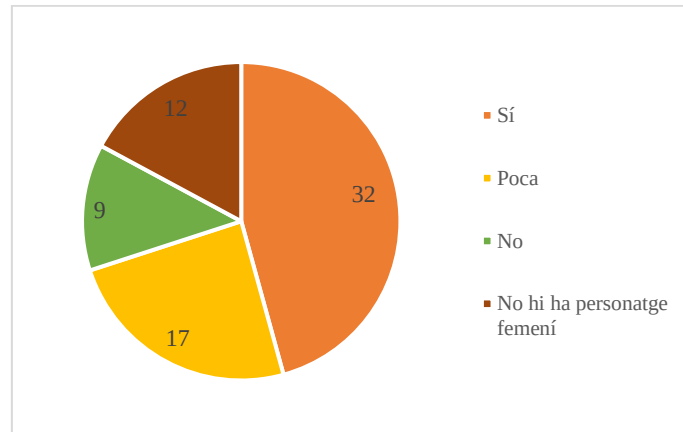
Gràfic 13. Respostes en relació amb l'amor a primera vista en els contes infantils

- Decisions del personatge

És ben sabut per tothom que en la història de la humanitat ha sigut el gènere masculí qui ha pres les decisions. Això és un fet que actualment ha canviat o està canviant i s'ha volgut observar en quina mesura els personatges de cada gènere pren decisions en les qüestions del conte.

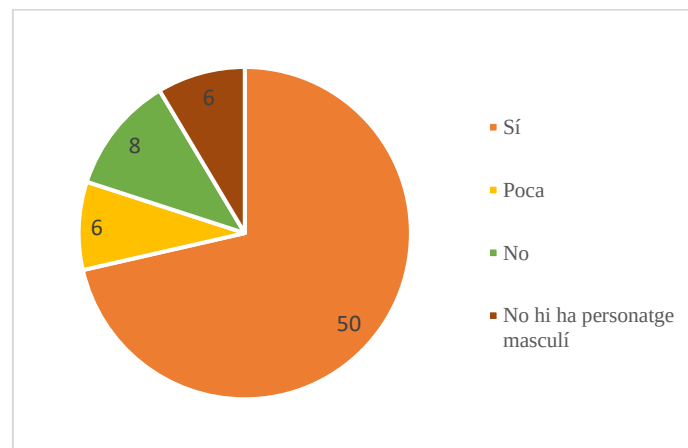
D'una banda, el personatge del gènere femení pren decisions en trenta-dos contes. No obstant això, en disset contes del llistat, el personatge femení pren poques decisions en la

qüestió del conte. I és en nou contes que no pren cap decisió. Cal mencionar que en dotze no hi ha cap personatge de gènere femení.

Gràfic 14. Respostes obtingudes quant a les decisions que prenen els personatges del gènere femení

D'una altra, els personatges masculins prenen decisions cinquanta contes i en sis tenen poca pressa de decisions, en canvi, en vuit contes infantils no prenen cap decisió i en sis no surt un personatge masculí.

Gràfic 15. Respostes obtingudes quant a les decisions que prenen els personatges del gènere masculí

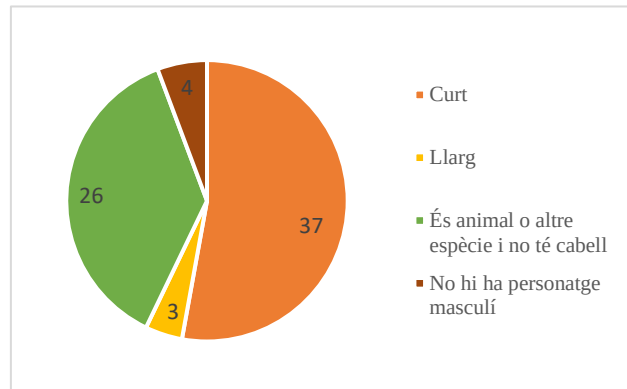
Es pot veure que el gènere masculí continua sent el que més decisions pren, ja sigui en major o menor mesura, cap a diverses qüestions que poden aparèixer en diferents contes infantils.

- Pentinat del gènere masculí

Normalment, s'associa que el pentinat curt ha de ser per les persones del gènere masculí. A més a més, cal recordar que aquest aspecte s'ha tractat en el grup de discussió amb els infants d'I5 de l'escola.

Cal esmentar que l'aspecte del pentinat està analitzat amb les il·lustracions que hi ha en els contes infantils que ha proporcionat la institució educativa.

Les respostes obtingudes envers aquesta qüestió ha sigut que un 52,85% (37 contes) dels personatges masculins apareixen amb els cabells curts i un 4,28% (3 contes) amb els cabells llargs. Cal destacar que un 37,14% (26 contes) són animals o altres espècies i, per tant, no tenen cabells, i un 5,71% (4 contes) dels contes no hi ha cap personatge del gènere masculí.

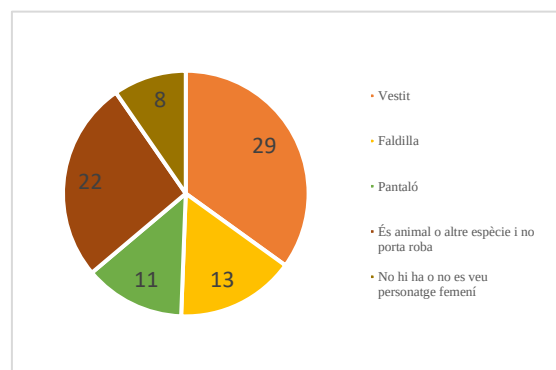
Gràfic 16. Respostes obtingudes envers al pentinat dels personatges masculins

En conseqüència, es continua veient que les persones del gènere masculí s'associa amb els cabells curts i que en poques ocasions els infants veuran un personatge masculí amb els cabells llargs. Per tant, els infants poden interioritzar que els nens han de tenir els cabells curts.

- Roba del gènere femení

Tradicionalment, al gènere femení s'ha associat amb els vestits i les faldilles, en canvi, el pantaló ha sigut pel gènere masculí. No obstant això, a poc a poc les persones del gènere femení, també, han utilitzat el pantaló com la seva vestimenta.

Malgrat això, en els contes infants que ha proporcionat l'escola en vint-i-nou contes apareixen les dones amb vestit, en tretze amb faldilla i en onze amb pantaló. La resta de contes el personatge era un animal o d'una altra espècie i no porta roba (22 contes) o, també, no hi ha o es veu personatge femení (8 contes).

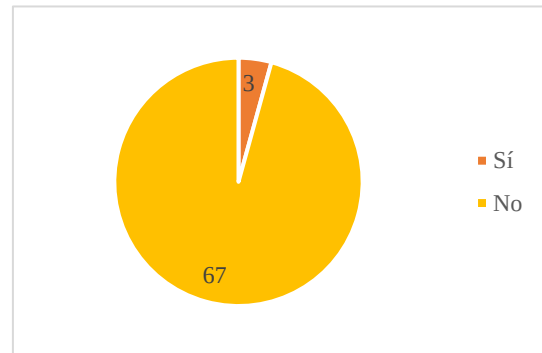

Gràfic 17. Respostes obtingudes envers a la roba dels personatges femenins

Tot i que, no hi ha cap pregunta en relació amb la vestimenta del gènere masculí, cal esmentar que en tots els contes els personatges masculins sortien amb pantaló. Per tant, en aquest cas es manté l'estereotip de gènere en la roba que ha de portar cada gènere.

- El rosa de nenes i el blau de nens

El clàssic aspecte dels colors. El rosa associat pel gènere femení i el blau pel gènere masculí. Cada cop es veu més interioritzat que no s'ha de fer cap diferenciació de colors segons el gènere de la persona. Però, els contes diuen el mateix? En aquest cas, es podria afirmar que sí, ja que només en tres contes infantils surt aquesta diferenciació de colors.

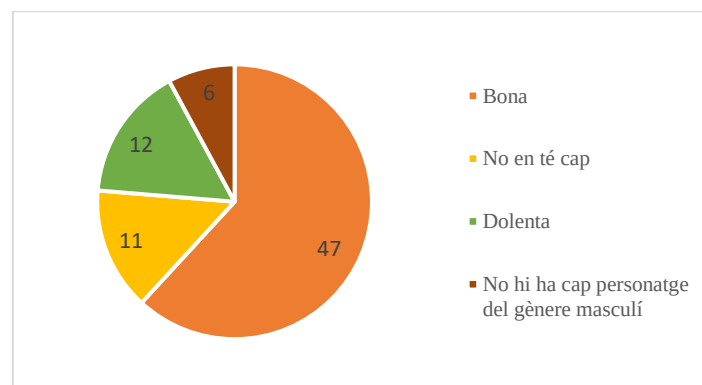

Gràfic 18. Respostes obtingudes quant al color segons el gènere

- Contribució de cada gènere

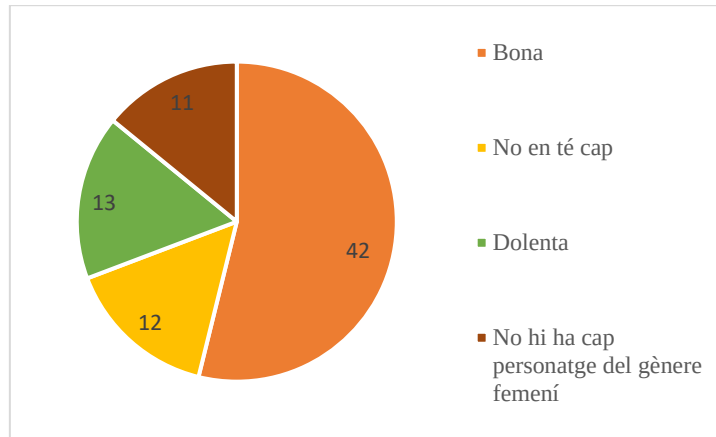
Cada personatge té una contribució en la història del conte infantil. D'aquesta manera, es va qüestionar si hi ha una diferenciació de gènere en la contribució del personatge. Els resultats obtinguts són els següents.

Per una banda, el gènere masculí té una bona contribució en quaranta-set contes infantils, no en té cap en onze i té una mala contribució en dotze contes. No obstant això, en sis contes no apareix cap personatge masculí que faci una contribució a la història del conte infantil.

Gràfic 19. Respostes obtingudes en relació amb la contribució que realitza el gènere masculí a la història dels contes infantils

Per una altra banda, el gènere femení té una bona contribució en quaranta-dos contes infantils, no en té cap en dotze i té una mala contribució en tretze contes. No obstant això, en onze contes no apareix cap personatge masculí que faci una contribució a la història del conte infantil.

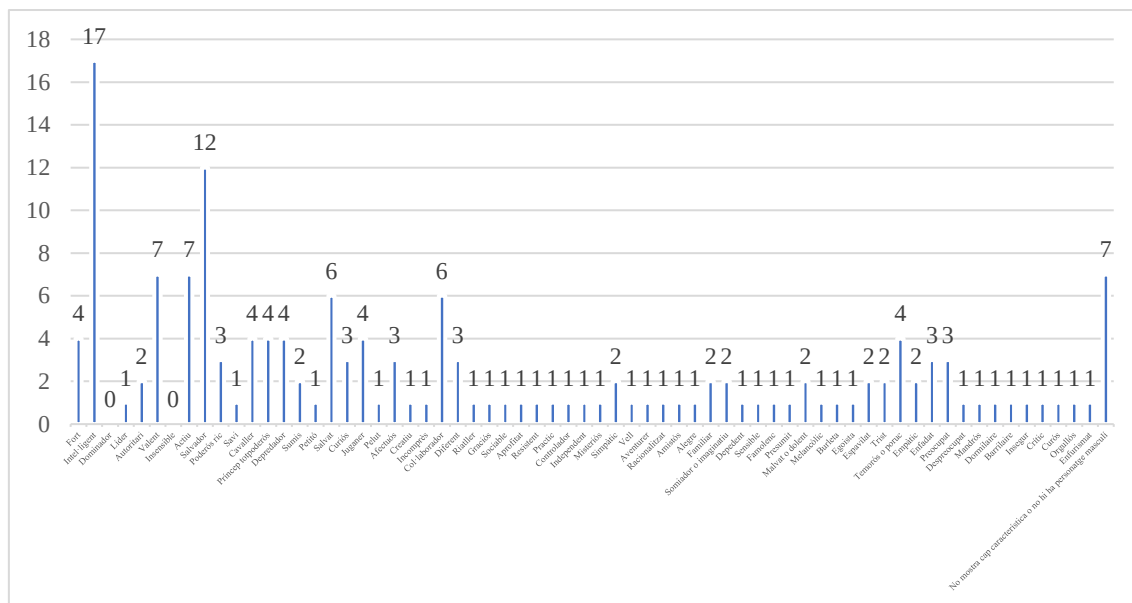

Gràfic 20. Respostes obtingudes en relació amb la contribució que realitza el gènere femení a la història dels contes infantils

- Representació de cada gènere

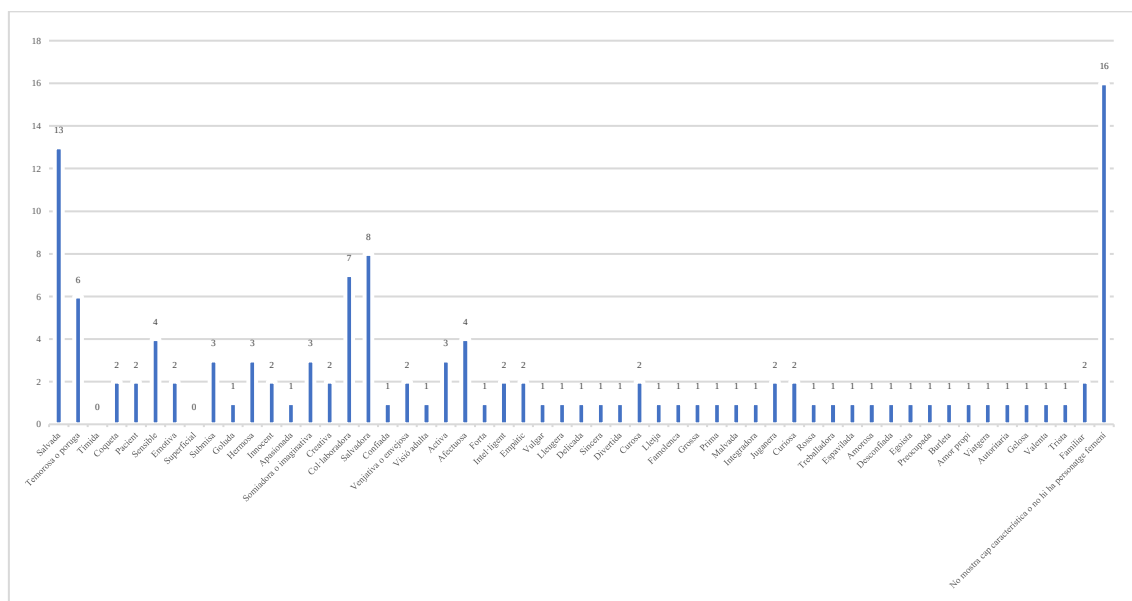
En el marc teòric s'ha esmentat diverses característiques que s'associen a cada gènere. Entre aquestes qualitats, el gènere masculí obté bones, en canvi, el gènere femení té dolentes. Per aquest motiu, s'ha volgut analitzar quines són les característiques que transmeten els personatges de cada gènere.

D'una banda, de les característiques que es van mencionar en el marc teòric, les més observades són les següents: intel·ligent (17), salvador (12), actiu (7) valent (7), cavaller (4), fort (4), príncep totpoderós (4), poderós ric (3), autoritari (2), líder (1), savi (1), dominador (0) i insensible (0). No obstant això, hi ha altres característiques que es van observar com per exemple col·laborador (6), temorós o poruc (4), empàtic (3), preocupat (3) o, també, diferent (3), entre d'altres que es poden veure en el *Gràfic 21*. En set contes no apareix un personatge masculí que es pugui observar les seves característiques o no mostra les seves qualitats.

Gràfic 21. Respostes obtingudes en relació amb les característiques dels personatges del gènere masculí dels contes infantils proporcionats per l'escola

D'una banda, les qualitats esmentades en el marc teòric, les més observades són: salvada (13), temerosa o poruga (6), sensible (4), submissa (3), coqueta (2), emotiva (2), pacient (2), tímida (0) i superficial (0). Entre altres característiques que es van poder veure salvadora (8), col·laboradora (7), afectuosa (4), curiosa (2) o juganera (2), entre d'altres que es poden veure en el Gràfic 22. Cal destacar que hi ha en setze conte infantils proporcionats per l'escola que el personatge femení no mostra cap característica o no n'hi ha.

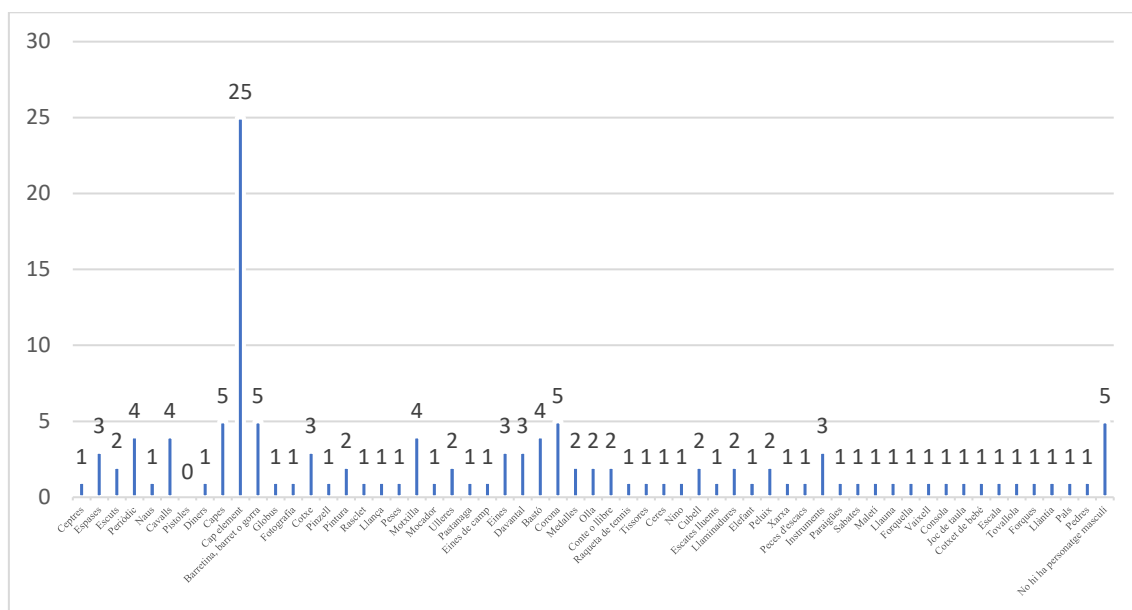

Gràfic 22. Respostes obtingudes en relació amb les característiques dels personatges del gènere femení dels contes infantils proporcionats per l'escola

- Objectes

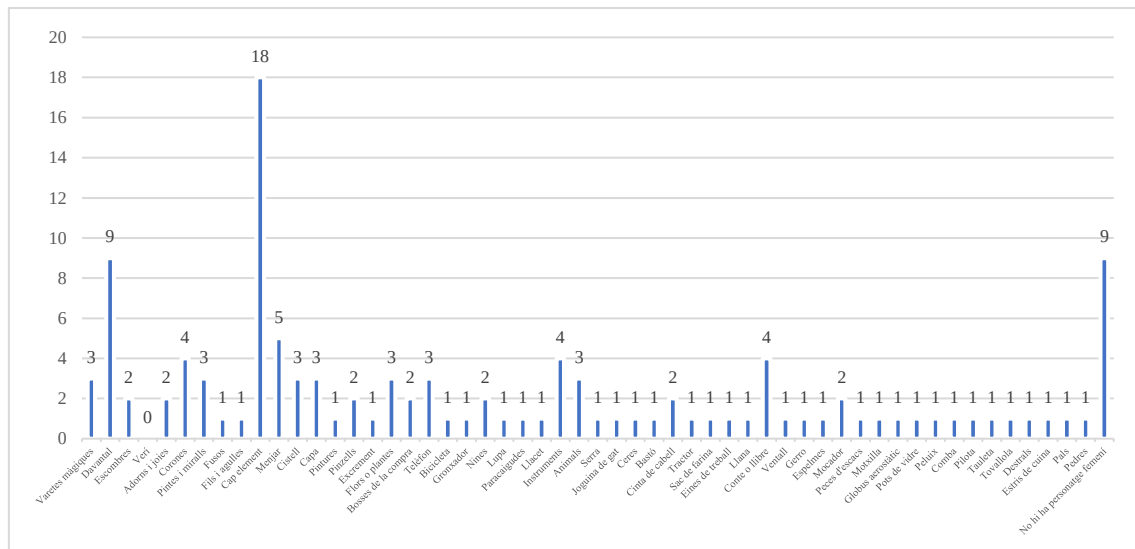
Tal com s'ha esmentat en el marc teòric, Rebolledo (2009) i Ros (2012) mencionen diferents objectes que s'associen per a cada gènere. També, s'ha completat que el personatge surti sense cap objecte.

Per una banda, les respostes obtingudes dels elements que comenten les autores són ceptres (1), espases (3), escuts (2), periòdic (4), naus (1), cavalls (4), pistoles (0), diners (1) i capes (5). Altres objectes més freqüents entre els contes infantils proporcionats per la institució educativa són corona (5), motxilla (4), bastó (4), eines (3), davantal (3) o instruments (3), entre altres que es poden observar en el *Gràfic 23*.

Gràfic 23. Respostes obtingudes quant als objectes representats amb els personatges del gènere masculí dels contes infantils proporcionats per l'escola

Per una altra banda, els elements que anomenen les autores amb el gènere femení surten les següents vegades: varetes màgiques (3), davantal (9), escombres (2), verí (0), adorn i joies (2), corones (4), pintes i miralls (3), fusos (1) i fils i agulles (1). No obstant això, surten altres objectes que es poden observar en el *Gràfic 24* i els més freqüents són: menjar (5), instruments (4), conte o llibre (4), flors o plantes (3), telèfon (3) o animals (3).

Gràfic 24. Respostes obtingudes quant als objectes representats amb dels personatges del gènere femení dels contes infantils proporcionats per l'escola

D'aquesta manera, es pot veure que és freqüent que surten els elements anomenats per les autores, però no són els únics que apareixen amb els personatges.

3.6. Conclusions

Per concloure aquest treball, en aquest punt s'exposen les conclusions obtingudes de la investigació realitzada.

Es partia del supòsit de partida que era “*els contes infantils que expliquen en una escola del Baix Penedès contenen estereotips de gènere que els infants els interpreten i interioritzen*”. Gràcies al registre de dades dels contes infantils, es podria afirmar que encara hi ha certs estereotips presents en els contes adreçats a nens i nenes de tres a sis anys, ja que s'ha observat que les tasques de la llar estan associades al gènere femení, que els personatges masculins porten el pentinat curt, amb excepcions, o, també, que els personatges femenins porten vestit o faldilles, amb alguna excepció.

En referència als objectius plantejats per a la investigació es podrien afirmar que han estat aconseguits.

En relació amb el primer objectiu general, *identificar els estereotips de gènere presents als contes que s'expliquen a l'etapa d'Educació Infantil d'una escola del Baix Penedès*, es van marcar dos objectius específics que ajuda a comprendre com s'ha complert el general. D'una banda, hi ha *analitzar les il·lustracions dels contes que expliquen en una escola a l'etapa d'educació infantil des d'una perspectiva de gènere* i, d'altra, *identificar l'aparició d'estereotips de gènere en els textos dels contes adreçats a infants de tres a sis anys que expliquen en una escola del Baix Penedès*.

Tant l'objectiu general com els objectius específics s'han aconseguit a través del registre de dades realitzat amb els diversos contes infantils que ha proporcionat l'escola, ja que mitjançant aquest instrument s'ha observat i analitzat els textos i les il·lustracions per extreure quins estereotips de gènere sortien en cada conte per després obtenir uns resultats.

D'aquesta manera, es pot extreure que hi ha estereotips de gènere presents, com per exemple que el *davantall* és l'objecte més representat amb el gènere femení perquè a la vegada s'associa les feines de la llar a aquest gènere o, també, la *corona* és un dels objectes més representats amb els personatges masculins, ja que expressen poder, que pot estar relacionat amb que els personatges del gènere masculí són els que tenen més presa de decisions en les diverses històries.

Quant al segon objectiu general, *analitzar l'impacte en la percepció dels estereotips de gènere dels contes per a infants de tres a sis anys en nens i nenes d'Educació Infantil*, està conformat amb dos específic. Per una banda, *contrastar el coneixement dels infants d'un grup d'I5 envers els estereotips de gènere* i, per una altra banda, *dissenyar un recull de contes per a infants de tres a sis anys des d'una perspectiva de gènere*.

En el primer objectiu específic s'ha realitzat amb l'instrument del grup de discussió i, a més, es poden extreure les següents conclusions:

- Els infants del gènere masculí són els que més estereotips de gènere tenen interioritzats. Així mateix, cal esmentar que els infants de la classe d'I5 B van respondre que sí que hi ha una diferenciació segons el gènere són els mateixos en tots els aspectes.
- Hi ha més infants amb alguns estereotips de gènere interioritzats en la classe d'I5 A que en l'altra classe. No es pot saber el motiu perquè no es tracta de conèixer el context de l'alumnat i veure quins factors pot causar aquest pensament envers diversos aspectes com els mencionats anteriorment.
- Tot allò que pensen que poden fer tant el gènere masculí com el gènere femení són aspectes que veuen en el seu dia a dia, és a dir, en el seu context social més pròxim. D'aquesta manera, es pot afirmar que els infants estan influenciats pel seu context proper en la seva percepció envers els estereotips de gènere, però els contes adreçats als infants estan reforçant la seva interiorització. Per tant, sí contribueixen a que els continuïn tenint.

Per tant, aquests recursos ara mateix no són un gran impacte en la percepció dels estereotips de gènere per a aquests infants de l'Educació Infantil, però cal vigilar aquests recursos perquè proporcionen històries i personatges que els infants poden anar interioritzant a poc a poc.

Per aquest motiu, amb la finalitat que els infants puguin poder lluitar i reflexionar sobre els estereotips de gènere que es poden trobar en el seu context més pròxim i a la vegada en un dels recursos imprescindibles en l'etapa de l'Educació Infantil, els contes infantils, s'ha creat un recull de contes, que es pot visualitzar en *Annex 3*. Gràcies al disseny d'aquest recurs s'ha complert el segon objectiu específic del últim objectiu general esmentant.

D'aquesta manera, tornant a la pregunta d'investigació, *els contes infantils que s'expliquen en una escola són transmissors d'estereotips de gènere?*, es pot respondre que poden ser segons cada aspecte que es poden veure en els resultats del registre de dades.

Finalment, cal puntualitzar que aquestes conclusions només es poden extreure d'aquest context, ja que en cada escola tenen uns contes infants establerts per cada nivell de l'etapa de l'Educació Infantil i, a més a més, uns infants amb unes característiques i uns contextos concrets. D'aquesta manera, les conclusions d'aquesta investigació no es poden generalitzar, però sí que pot servir com a orientació per a altres escoles amb unes característiques similars que triïn uns contes infantils de les mateixes característiques.

4. Referències

- Amurrio, M., Larrinaga, A. Usategui, E. & Del Valle, A. I. (2012) Los estereotipos de género en los/las jóvenes y adolescentes. *Donostia: Eusko Ikaskuntza*.
<https://www.campuseducacion.com/blog/wp-content/uploads/2018/04/Estereotipos-de-g%C3%A9nero-en-los-j%C3%B3venes.pdf>
- Bisquerra, R., Dorio, I., Gómez, J., Latorre, A., Martín, F., Massot, I., Mateo, J., Sabariego, M., Sans, A., Torrado, M., & Vilà, R. (2004). *Metodología de la investigación educativa*. Editorial La Muralla.
- Bonelli, A. N. (2019). Estereotipos de género transmitidos a los niños y niñas en la familia postpatriarcal. *Journal de Ciencias Sociales*.
https://dspace.palermo.edu/ojs/index.php/jcs/article/view/872/pdf_5
- Bortolussi, M. (1985). *Análisis teórico del cuento infantil*. Editorial Alhambra, S. A.
- Cervera, J. (1989). En torno a la literatura infantil. *Cauce*, 1989,(12): 157-168.
https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/21795/file_1.pdf
- Colás, P., & Villaciervos, P. (2007). La interiorización de los estereotipos de género en jóvenes y adolescentes. *Revista de investigación educativa*, 25(1), 35-38.
<https://revistas.um.es/rie/article/view/96421/92631>
- Colomer, T. (2005). El desenlace de los cuentos como ejemplo de las funciones de la literatura infantil y juvenil. *Revista de educación*.
<https://redined.educacion.gob.es/xmlui/handle/11162/68808>
- DECRET 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil. [VIGENT]. Gencat. Portal Jurídic de Catalunya, 8851, de 9 de febrer de 2023 (Espanya).
<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=951431>
- Estereotip. (2024). *TERMCAT, Centre de Terminologia*. Recuperat el 24 de febrer de 2024 de
https://www.termcat.cat/es/cercaterm/estereotip?type=basic&thematic_area=&la_nguage=

- Flores, D. & Contreras, A. A. (2014) Lenguaje literario, experiencia estética y literatura infantil. *Humanitas. Revista de Teoría, Crítica y Estudios Literarios*, 3(6), 59-89.
<https://revhumanitas.uanl.mx/index.php/r/article/view/86/64>
- González, I. (2006). El valor de los cuentos infantiles como recurso para trabajar la transversalidad en las aulas. <https://dehesa.unex.es/handle/10662/14397>
- González, E. M. & Rodríguez, Y. (2020). Estereotipos de género en la infancia. <https://gredos.usal.es/bitstream/handle/10366/143993/76829-Galerada%20FASE-1-270549-2-10-20200810.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hernández, R., Fernández, C. & Baptista, P (2010). *Metodología de la investigación*. (5ª ed.). McGraw-Hil.
- Márquez, P. (2017). Estereotipos de género en cuentos infantiles tradicionales. In *IX Congreso Virtual sobre Historia de las Mujeres (15 al 31 de octubre de 2017): comunicaciones* (p. 461-490). Archivo Histórico Diocesano de Jaén.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6202351>
- Méndez, N. (2004). Un acercamiento al cuento infantil desde la perspectiva de género. Estereotipos en el cuento infantil. *Revista Electrónica Educare*. (7). 127-140.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4781128>
- Morón, M. C. (2010). Los beneficios de la literatura infantil. *Revista digital para profesionales de la enseñanza*, 6(8), 1-6.
<https://guao.org/sites/default/files/portafolio%20docente/Los%20beneficios%20de%20la%20Literatura%20Infantil.pdf>
- Payà, A. & Chamorro, B. (2018). El cuento infantil como elemento pedagógico. La revista El Mundo de los Niños (1887-1891). <https://gredos.usal.es/handle/10366/148119>
- Pérez, C., & Gargallo, B. (2008). Sexismo y estereotipos de género en los textos escolares. *Actas XXVI Seminario interuniversitario de teoría de la educación: Lectura y educación*, 4, 627-636.
https://www.uv.es/genero/docs/public_edu/sexismo_txtos.pdf

- Pinedo, R., Arroyo, M. J., & Berzosa, I. (2018). Género y educación: detección de situaciones de desigualdad de género en contextos educativos. *Contextos Educativos*, 21, 35-51.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6363884>
- Ramírez, E. M. (2024). La literatura infantil y juvenil para la formación de comunidades lectoras del presente hacia el futuro. *Humanitas. Revista de Teoría, Crítica y Estudios Literarios*, 3(6), 223-238.
<https://revhumanitas.uanl.mx/index.php/r/article/view/87/71>
- Rebolledo, M. (2009). “*Siete reompecuentos para siete noches. Guía didáctica para una Educación No Sexista dirigida a madres y padres*”. Dirección General de la Mujer.
https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/documentos_ficha.aspx?id=4041
- Ros, E. (2012). El cuento infantil como herramienta socializadora de género. *Cuestiones pedagógicas*, 22, 329-350. <https://idus.us.es/handle/11441/54424>
- Sartelli, S. L. (2018). Los roles de género en cuentos infantiles: perspectivas no tradicionales. *Derecho Y Ciencias Sociales*, (18), 199–218.
<https://doi.org/10.24215/18522971e032>
- Selfa Sastre, M. (2015). Estudios científicos sobre literatura infantil y su didáctica: revisión bibliográfica (2000-2014).
<https://repositori.udl.cat/server/api/core/bitstreams/c53d1284-9489-4d57-8e32-024c3d5ee179/content>
- Serrano, D., & Ochoa, A. (2021). Los estereotipos de género y sus limitaciones en el ejercicio de la participación de la infancia en la escuela. *Revista Educación*, 45(2).
<https://www.redalyc.org/journal/440/44066178006/44066178006.pdf>
- Valdeperas, Q., Ferrer, J. C. & Alsina, Á. (2023). El cuento infantil como herramienta para introducir los conjuntos borrosos en las primeras edades. *Revista Infancia, Educación y Aprendizaje*, 9(1), 53-68.
<https://ieya.uv.cl/index.php/IEYA/article/view/3178/3596>

Annex 1. Plantilla de registre de dades

Annex 2. Registre de dades

Contes										El protagonista és del gènere masculí o femení?		Qui resol el conflicte del conte?				L'antagonista del gènere femení es representa amb consonants i no finalment dolentes?			En el conte, hi ha cap personatge que hagi de cuidar d'altres personatges?			En el conte, hi ha cap personatge que faci feines de casa?			En el cas que es creï una parella amorosa, l'home s'emportarà del personatge femení sense consultari-hi, és a dir, a primera vista superficialment?			El personatge del gènere femení pren decisions en les qüestions del conte?			El personatge del gènere masculí pren decisions en les qüestions del conte?			El personatge (o els personatges) del gènere masculí es representa (o es representen) amb el cabell curt o llarg?				Com va vestir el personatge (o els personatges) del gènere femení?									
Nivell																																															
I3	I4	I5	Títol	Autor o autora	Il·lustrador o il·lustradora	Editorial	Any	GM	GF	GM	GF	Perso-natges d'am-b-dós gènere	Ningú	No hi ha cap conflicte	Si	No	No hi ha antago-nista del gènere femení	Si, del GM	Si, del GF	No n'hi ha cap	Si, del GM	Si, del GF	No n'hi ha cap	Si, del GM	Si, del GF	No n'hi ha cap	Si	No	No es crea cap parella amorosa	Si	Poca	No	No hi ha perso-natge femení	Si	Poca	No	No hi ha perso-natge mascu-li	Curt	Llarg	És animal o altre espècie i no té cabell	No hi ha personat-ge masculí	Vestit	Faldilla	Pantaló	És animal o altre espècie i no veu personat-ge femení	No hi ha o no es veu personat-ge femení	
X			L'eruga goluda	Eric Carle	Kokinos	2007		X		X							X			X			X			X	X			X	X				X				X				X				
X			La caputxeta vermella	Germann Grimm	Bernadette Cuxart	Baula	2012		X	X							X		X			X					X				X				X				X		X	X					
X			Que sigui festa major	Xavier Sanjuan	Mireia Moreno	March Editor	2012		X								X			X			X				X	X			X	X				X				X		X	X				
X			De quin color són els petons?	Rocio Bonilla	Rocio Bonilla	Animallibres	2015		X		X						X			X			X				X	X			X	X				X				X							
X	X		El monstre de colors	Anna Llenas	Anna Llenas	Flamboyant	2012	X			X						X			X			X				X	X			X	X				X			X				X				
X			En patufet	Roser Rius	Baula	2010	X					X					X	X	X				X				X	X			X	X				X				X				X			
X			El ninot de neu	Raymond Briggs	Raymond Briggs	La Galera	2007	X									X	X	X				X				X	X			X	X				X			X				X				
X			La tapeta que volia saber qui li havia fet allo al cap	Wesler Holzwarth	Wolf Erlbuch	Kalandraka	2020		X		X						X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Una estranya bestiola	Mon Daporta	Oscar Villán	Kalandraka	2020	X							X		X		X			X				X	X			X	X				X				X				X				
X			El Tahel	Roser Rius	Baula	2010	X				X						X			X				X				X	X			X	X				X				X				X		
X			Coco i pipi	Alexis Deacon	Ekaré	2009	X		X								X	X					X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Sóc un artista	Marta Altsés	Blackie Books	2016	X						X				X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X	X		El cargol i l'herba de Poniol	Roser Rius	Baula	2010	X					X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			L'Elmer	David McKee	Beascoa	2017	X		X								X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Una abraçada!	Guido Van Genechten	Guido Van Genechten	Simbol editors	2007	X	X								X			X			X				X				X				X				X				X				
X			La meva mama	Antohny Browne	Antohny Browne	Fondo cultura economica	2010		X								X			X						X				X	X				X				X			X	X	X			
X			La vaca que va pondre un ou	Andy Cutbill	Russell Ayto	RBA	2008		X		X						X			X						X	X			X	X				X				X				X	X			
X	X	X	La llegenda de Sant Jordi	Bernadette Cuxart	Baula	2011	X	X	X								X			X			X				X	X			X	X				X				X				X	X		
X			T'estimo (quasi sempre)	Anna Llenas	Anna Llenas	Estrella Polar	2015	X	X			X					X			X			X				X			X	X				X				X				X				
X			La vaca que es va enfilar a un arbre	Gemma Merino	Picaron	2015	X					X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X	X		La rateta que escombria l'escaleta	Francesc Maspons	Bernadette Cuxart	Baula	2010	X									X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X	X	X	Els músics de bremen	Germann Grimm	Ximana Maier	Baula	2015	X		X							X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Els tres porquets	Joseph Jacobs	Bernadette Cuxart	Baula	2010	X		X							X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Els bons amics	Gemma Sales	ING Edicions	2021	X	X							X		X	X	X				X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Els castellers	Anna Canyelles	Roser Calafell	La Galera	2013	X				X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			La màquina de fer petons	Agnes de Lestrade	Charlotte Cottereau	Tramuntana	2015	X		X							X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Amb tot el cor	Jean-Baptiste Baronian	Noris Kern	Beascoa	1999	X		X									X			X					X	X			X	X				X				X				X			
X			La gallina famolenca	Richard Waring	Caroline Jayne	Joventut	2003		X		X						X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Quatre petites cantonades de no res	Jerome Ruillier	Joventut	2004	X					X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			El trió	Noemi Argentez	Estrella Polar	2023	X	X				X					X	X	X	X			X			X	X			X	X				X				X				X				
X			Rimols d'Or	Robert Southey	Bernadette Cuxart	Baula	2010	X					X							X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			De què fa gust la llum?	Michael Grejniec	Michael Grejniec	Kalandraka	2004	X									X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			La gallineta vermella	Pilar Martinez	Marco Somà	Kalandraka	2012	X		X		X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Unes ulleres per en Marc	Yasmeen Ismail	Corimbo	2015	X		X								X			X			X				X				X						X				X				X		
X			La princesa i el pèsol	Hans Christian Andersen	Ximana Maier	Baula	2015		X		X						X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			La Bella dorment	Germann Grimm	Ximana Maier	Baula	2016		X	X							X			X	X					X	X			X	X				X				X				X				
X			Quina reboqueria?	Mirella d'Allanec	Corimbo	2018	X	X	X								X	X		X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			La zebra Camil la	Maria Núñez	Oscar Villán	Kalandraka	2000					X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			L'avi i en Pep	Lilli Messina	Lilli Messina	Takatuka	2015	X	X								X			X	X					X	X			X	X				X				X				X				
X			La lleteta	Mónica Abad	Luis Filola	Susaceta	2010	X				X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			T'estimaré sempre	Debi Giori	Debi Giori	Estrella Polar	2020	X				X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			En Jack i els pèsols màgics	Joseph Jacobs	Valenti Gubianas	Baula	2010	X		X							X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			El peix irrisat	Marcus Pfister	Beascoa	2005	X		X								X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			El gran gran dinosaure	Richard Byrne	Jaguar	2019	X		X								X	X		X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			El meu papà	Saudo Coralie	Kris di Giacomo	Kokinos	2012	X		X							X	X		X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Meu!	Jerome Keane	Susana de Dios	Jaguar	2017	X	X			X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			El regal	Gabriela Keselman	Pep Montserrat	Kokinos	2019	X	X			X					X	X	X				X				X	X			X	X				X				X				X			
X			La caca de petons	David Mellling	David Mellling	Beascoa	2002	X				X					X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			El flautista d'Hamelin	Germann Grimm	Francesc Rovira	Baula	2012	X									X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Les set cabretes i el llop	Germann Grimm	Mercé Arriaga	Baula	2018		X		X						X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X			Orelles de papallona	Luisa Aguilar	André Neves	Kalandraka	2020		X		X						X			X			X				X	X			X	X				X				X				X			
X																																															

Contes			El rosa està associat al gènere femení i el blau al gènere masculí?		Quina contribució tenen el personatge masculí (o els personatges masculins) i el personatge (o els personatges femenins) al desenvolupament de la història?										Quines característiques físiques i personals presenta el personatge (o els personatges) del gènere masculí i el personatge (o els personatges) del gènere femení?																											
Títol	Sí	No	GM				GF				GM																GF															
			Bona	No en té cap	Dolenta	No hi ha cap personatge del gènere masculí	Bona	No en té cap	Dolenta	No hi ha cap personatge del gènere femení	Fort	Intel·ligent	Dominador	Líder	Autoritari	Valent	Insensible	Actiu	Salvador	Poderós ric	Savi	Cavaller	Príncep totpoderós	Altres	No mostra cap característica o no hi ha personatge masculí	Salvada	Temorosa o poruga	Tímida	Coqueta	Pacient	Sensible	Emotiva	Superficial	Submissa	Altres	No mostra cap característica o no hi ha personatge femení						
L'eruga goluda		X				X	X																	X											Goluda, hermosa							
La caputxeta vermella		X	X		X		X											X					Depredador		X										Innocent							
Que sigui festa major		X				X		X																X										Apasionada, somnadora								
De quin color són els petons?		X				X	X																	X							X			Creativa								
El monstre de colors		X		X				X															Sumis			X									Col·laboradora							
El patufet		X	X					X							X								Petitó, salvat												Salvadora, confuada							
El ninot de neu		X	X						X														Curios, juganer												X							
La talpetà que volia saber qui li havia fet allò al cap		X		X				X																X	X										Salvadora, venjativa							
Una estrena bestiola		X		X						X													Pehut												X							
El Tabalet		X	X					X															Salvat, curios												Salvadora							
Coco i piu		X	X							X													Afectuos												X							
Sóc un artista		X	X						X								X						Creatiu, incomprens												Vissió adulta							
El cargol i l'herba de Ponçol		X	X					X									X						Col·laborador												Col·laboradora, activa							
L'Elmer		X	X						X														Diferent, riatller, graciós, sociable												X							
Una abraçada		X		X					X														Afectuos												Afectuosa							
La meua mama		X				X	X																	X											Força, intel·ligent							
La vaca que va pondre un ou		X		X				X		X																																
La llegenda de Sant Jordi		X	X					X							X			X			X				X	X		X														
T'estimo (quasi sempre)		X	X					X															Resistent, pràctic, controlador, independent, misteriós													Lleugera, delicada, imaginativa, sincera, divertida						
La vaca que es va enfilar a un arbre		X	X					X		X													Simpàtic												Curiosa, activa							
La rateta que escombrava l'escaleta		X			X			X															Depredador					X														
Els músics de bremen		X	X							X													Vell, espavilat, trist													X						
Els tres porquets		X	X		X				X	X	X												Poruc, depredador													X						
Els bons amics		X	X					X										X					Empàtic, salvat		X										Empàtica, salvadora							
Els castellers		X	X					X						X				X					Col·laborador												Salvadora, col·laboradora							
La màquina de fer petons		X	X					X					X					X							X										Lleig, hermosa							
Amb tot el cor		X	X					X															Curios, afectuos												Afectuosa							
La gallina famolenca		X				X	X		X															X											Famolenca, grossa, prima, malvada							
Quatre petites cantonades de no res	X		X					X															Diferent												Col·laboradora, integradora							
El tió		X	X					X					X																						Juganera							
Rinxols d'Or		X		X						X													Enfadat, preocupat			X									Curiosa, rossa							
De què fa gust la lluna?		X	X					X															Col·laborador												Col·laboradora							
La gallineta vermella		X				X		X															Despreocupat, mandrós, dormilaire, barriaire						X						Treballadora							
Unes uleres per en Marc		X	X					X															Insegur						X		X											
La princesa i el pèsol		X		X				X															Crític, simpàtic												Intel·ligent, espavilada							
La Bella dorment		X	X					X		X					X						X	X				X				X												

[illegible]

[illegible]

[illegible]

No et vull veure més!										Maletí, llauna, pintures												Guitarra, nina	
L'Olivia										Res						X		X				Conte, pinzell, comba, pilota	
Allà on viuen els monstres	X									Vaixell, martell, forquilla, corona												Res	
L'apagada										Consola, joc de taula, olla												Telèfon, tauleta	
La felicitat té gust de mel										Pelux												Tovallola	
Home de color										Cotxet de bebè, escala, cubell, tovallola													X
El pastor i el llop										Bastons, forques												Destrals	
El gat amb botes		X				X			X	Medalles							X					Capa	
Aladí i la llàntia meravellosa									X	Corona, llàntia												Res	
Hansel i Gretel										Pals, pedres			X									Menjar, estris de la cuina, mocador	

Annex 3. Recull de contes des d'una perspectiva de gènere

Recull de cinquanta contes amb perspectiva de gènere

TREBALL FINAL DE GRAU: *Els contes
infantils com a possible transmissors
d'estereotips de gènere*

Daniel Lorenzo

VERSITAT ROVIRA I VIRI
Facultat de Ciències
de l'Educació i Psicologia

Introducció	3	A partir de 5 anys	14
A partir de 3 anys	5	Els homes plorem	14
Les noies i els nois també... poden!	5	Hi ha res més avorrit que ésser una princesa rosa?	14
Les princeses també es tiren pets	5	Sirenes	14
El Caputxet verd	5	Rosa caramel	14
La princesa rebel	5	Me llamo Pecas	15
Armando, ¿no estarás llorando?	6	La meitat d'en Jan	15
Les arracades que vaig perdre	6	Yo, Jane	15
El Quim i les Barbies	6	Gustau. El gripau que volia ser príncep	15
Al país de les marietes... arriba el circ!	6	Princesa Kevin	16
Els sentiments d'en Fèlix	7	La revolta de Santa Jordina	16
Si el rosa es de las niñas, el azul es del mar	7	Elenita	16
La nina d'en Lluc	7	Tipus durs (també tenen sentiments)	16
Papallop i Petitó: A dormir, Petitó!	7	Rínxols d'Ós	17
El príncep Serafi	8	No vull ser la princesa!	17
La meva classe	8	Com ser un lleó	17
Col·lecció: Contes Desexplicats	9	Col·lecció: Vet aquí dues vegades	18
La Caputxeta forçada	9	Vet aquí dues vegades La	18
Sant Jordi a la cova del drac	9	Blancaneu	
La Cabreta i els sets llops	9	Vet aquí dues vegades La	18
La Princesa dels matalassos	9	Ventafoes	
A partir de 4 anys	10	Vet aquí dues vegades La	18
Visca les ungles de colors!	10	Rateta que escombrava l'escaleta	
Georgina i la Dragona	10	Vet aquí dues vegades Rapunzel	18
L'Oliver Button és una nena	10	Referències	19
El cavaller que no volia lluitar	10		
Quan les nenes volen alt	11		
Les nines són per a les nenes	11		
Don Caballito de mar	11		
Santa Jordina	11		
El drac golafre	12		
La faldilla lila d'en Leo	12		
Lalo, el príncipe rosa	12		
Santa Jordina	12		
L'Edu es disfressa de princesa	13		

Els contes -que ens referim aquí a la globalitat del material lector que està destinat als infants- són un dels materials i els recursos que s'utilitzen tant a la institució educativa com a la casa per a l'aprenentatge dels més petits i petites. Gràcies a aquesta eina els infants poden aprendre coneixements pel dia a dia i, també, per construir-se com a ésser humà.

No obstant això, cal tenir present que en els contes hi ha certs aspectes que es poden transmetre, com són els estereotips de gènere. Aquesta tipologia d'estereotips són constructes simbòlics segons el gènere que pertany la persona, que es transmeten de generació en generació.

Per aquest motiu, cal revisar els contes que s'explica als infants perquè en molts d'ells encara hi són presents. Per tant, s'ha pres la decisió de realitzar una cerca de contes des d'una perspectiva de gènere per tal de donar i oferir una quantitat de contes que estiguin pensats des d'una perspectiva de gènere, ja que busquen lluitar contra aquests estereotips de gènere que, com s'ha mencionat anteriorment, han estat en la societat i, fins i tot, avui dia continuen estant.

Aquest recull, enfocat al segon cicle de l'Educació Infantil dels tres a sis anys, està dividit segons l'edat que orienten les editorials, les llibreries i les biblioteques. A més a més, podreu veure que en cada conte hi apareix la següent informació: la portada del conte, el títol, l'autor o l'autora, l'il·lustrador o la il·lustradora, l'editorial, l'any de publicació, la sinopsi del conte i, per últim, l'idioma en el qual el podem trobar, és a dir, en català o en castellà.

Aquest recull de contes està creat com a part del marc metodològic d'un Treball Final de Grau anomenat *Els contes infantils com possible transmissors d'estereotips de gènere*.

Esperem que us serveixi i gaudiu de les lectures amb els petits i les petites!

Les noies i els nois també... poden!

Autora: Sophie Gourion

Il·lustradora: Isabelle Maroger

Astronave

2019

Amb diferents situacions, mostren personatges d'ambdós gèneres exercint activitats i rols que tradicionalment s'associen amb un gènere específic. D'aquesta manera, l'autora amb el conte vol trencar amb certes frases que es diuen segons el gènere de la persona.

Les princesses també es tiren pets

Autor: Ilan Brenman

Il·lustrador: Ionit Zilberman

Animallibres

2011

Una princesa que no encaixa amb la tradicional imatge de la princesa perfecta. La nostra protagonista fa coses que no es consideren convencionals per a una princesa. No obstant això, es manté fidel a si mateixa i no té por de ser qui és.

El Caputxet verd

Autora: Anna Fité

Il·lustradora: Sònia González (Cuchu)

La Galera

2019

En Tonet celebra l'aniversari i la seva àvia li envia un regal: una capa amb caputxa del seu color preferit, el verd! Ell, ben content, decideix travessar el bosc per fer-li una visita i agrair-li el regal.

La princesa rebel

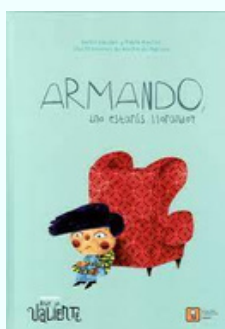
Autora: Anna Kemp

Il·lustradora: Sara Ogilvie

BLUME

2019

La protagonista, l'Elna, és una princesa gens convencional que espera que arribi el seu príncep blau. Però, triga molt i quan ho fa no es troba el que s'imaginava.

Armando, ¿no estarás llorando?

Autor i autora: Pablo Macías i Belén Gaudes

Il·lustrador: Nacho de Marcos

Cuatro Tuercas

2019

Armando, el protagonista de la història, té la necessitat de plorar, però ningú el deixa. Li diuen que plorar és de nenes, de covards i de petits. Al final, Armando, descobreix que hi ha certs aspectes que es desfan plorant.

Les arracades que vaig perdre

Autora: Sandra Alonso

Il·lustradora: Cristina G. Cintado

El Cep i la Nansa Edicions

2019

L'Emma i en Jordi són molt amics. En Jordi vol portar arracades com l'Emma, però la mala reacció dels seus pares els entristeix i no entenen el motiu de la seva negativa. A partir d'aquell moment, els dos amics tramen un pla per aconseguir que en Jordi pugui portar arracades amb llibertat.

El Quim i les Barbies

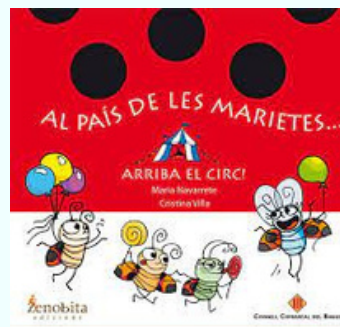
Autora: Pija Lindenbaum

Il·lustradora: Pija Lindenbaum

Gato Sueco Editorial

2017

El Quim prefereix jugar amb nines que anar a jugar a futbol amb la resta de nens.

Al país de les marietes... arriba el circ!

Autora: Maria Navarrete

Il·lustradora: Cristina Villa

Zenobita

2013

En aquest conte, on les marietes són les protagonistes, té com a objectiu que els infants entenguin que el gènere no condiciona a l'hora de fer les coses i que es té les mateixes oportunitats per escollir el què es vol fer.

Els sentiments d'en Fèlix

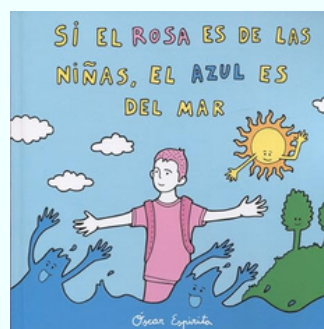
Autor: Didier Lévy

Il·lustrador: Fabrice Turrier

CRUÏLLA

2013

Coneixem a en Fèlix i el seu conillet que mostra com un nen també pot tenir sentiments.

Si el rosa es de las niñas, el azul es del mar

Autor: Óscar Espirita

Il·lustrador: Pau Sanz

Ediciones Hidroavión

2016

Aquest conte narra la història de Kium, un nen que no se sent acceptat pels seus iguals en el seu primer dia de classe per anar vestit amb la seva samarreta rosa preferida i comença una aventura per la natura fins a descobrir que els colors són de tots.

La nina d'en Lluc

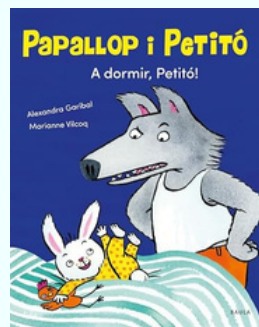
Autora i autor: Alicia Acosta i Luís Amavisca

Il·lustradora: Amélie Graux

NUBEOCHO

2021

El que en Lluc més desitja és tenir una nina. Quan els seus pares li regalen una, el petit s'emociona i corre a jugar amb ella. Al parc, un company de l'escola se la treu per enfadar-lo, però la nina es trenca... Un conte que serveix per recordar que no hi ha coses per a nenes i coses per a nens.

Papallop i Petitó: A dormir, Petitó!

Autora: Alexandra Garibal

Il·lustradora: Marianne Vilcoq

Baula

2022

El Papallop, el pare del Petitó, ha de fer que el petit de la família dormi. El conte ens mostra la figura del pare cuidant el fill.

El príncep Serafí

Autora: Raquel Díez

Il·lustrador: Mónica Carretero

ONADA

2018

El conte representa un gir en la transmissió de models de gènere estereotipats que han caracteritzat la literatura infantil tradicional. En Serafí dorm en una habitació rosa, busca l'amor veritable i contreure matrimoni. Lluny de ser el prototip de l'heroi valent, fort, que salva i rescata, en Serafí és un príncep sensible, que plora i que espera ser rescatat. Serà rescatat per una dona pirata que li ensenya diferents lliçons.

La meva classe

Autora: Anna Agulló

Il·lustradora: LAYPANDA

Edicions Bellaterra

2018

En aquest conte es pretén desmuntar els estereotips que es veuen entre els infants dia a dia.

Aquesta col·lecció escrita pel grup Vivim del Cuentu es troben personatges i relats clàssics capgirats que compten amb un argument ple de sorpreses i molt d'humor.

La Caputxeta forçada

Autors i autores: Vivim del Cuentu

Il·lustradora: Albert Vitó

Baula

2013

Una reinvenció del clàssic conte de *La Caputxeta vermella* amb unes altres característiques de la protagonista. En aquest conte, la Caputxeta Forçada és una nena valenta, independent i decidida.

Sant Jordi a la cova del drac

Autors i autores: Vivim del Cuentu

Il·lustradora: Rocio Bonilla

Baula

2014

En aquest conte, trobem al cavaller de Sant Jordi que no vol lluitar contra el drac i decideix buscar una altra solució al conflicte. Decideix dialogar amb el drac i comprendre els seus temors i preocupacions. Ens dona unes característiques d'home on és més empàtic i gens violent.

La Cabreta i els set llops

Autors i autores: Vivim del Cuentu

Il·lustrador: Josep Torres

Baula

2013

La Cabreta ha d'escapar-se dels set llops que volen capturar-la i menjar-se-la. Tota sola, la Cabreta aconsegueix burlar-se dels llops gràcies a la seva intel·ligència i astúcia.

La Princesa dels matalassos

Autors i autores: Vivim del Cuentu

Il·lustradora: Lucía Serrano

Baula

2015

Una volta del conte tradicional amb una princesa diferent.

Visca les ungles de colors!

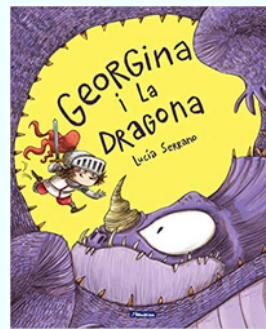
Autors: Alicia Acosta i Luís Amavisca

Il·lustrador: Gusti Rosemffet

NUBEOCHO

2019

A en Joan li agrada pintar-se les ungles i la resta de nens es riuen d'ell per fer una cosa de nenes. El seu pare decideix donar-li suport i pintar-se-les ell també.

Georgina i la Dragona

Autora: Lucía Serrano

Il·lustradora: Lucía Serrano

BEASCOA

2020

Una nova versió de la llegenda de Sant Jordi. En el conte es descobreix a la Georgina, una noia valenta, que va salvar a un príncep bell i delicat que estava a punt de ser cruspit per una dragona.

L'Oliver Button és una nena

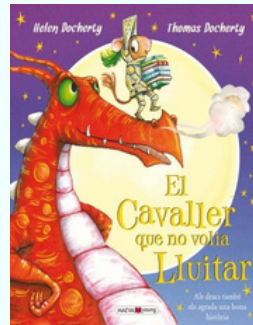
Autor: Tomie dePaola

Il·lustrador: Tomie dePaola

Kalandraka

2020

A en Oliver li deien nena perquè no li agradava realitzar les coses que se suposa que han de fer els nens, sinó el contrari, gaudeix de coses de nenes. L'Oliver és diferent.

El cavaller que no volia lluitar

Autora: Helen Docherty

Il·lustrador: Thomas Docherty

Maeva Ediciones

2017

Per domar un drac, no hi ha res com un bon conte. Per aquest motiu, quan els pares del Leo a lluitar contra un drac, ell s'emporta un escut, una espasa i els seus llibres preferits.

Quan les nenes volen alt

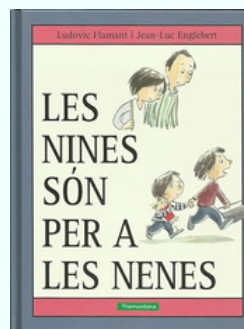
Autora: Raquel Díaz

Il·lustradora: Raquel Díaz

LUMEN

2017

La Martina vol ser la millor pilot del món, a l'Adriana li encanta tocar el violí i la Virigina es passa el dia llegint i escrivint contes. En la història, les nenes s'aniran trobant diversos personatges que exemplifiquen les barreres i els estereotips.

Les nines són per a les nenes

Autor: Ludovic Flamant

Il·lustrador: Jean-Luc Englebert

TRAMUNTANA EDITORIAL

2017

Al meu germà li va encantar el regal de la tieta. "Li diré Teresa", va dir en veure la nina de drap. Quan va dir que volia dormir amb la Teresa, el meu pare va dir: "No és greu. Ja li passarà". Però no li va passar. Fins i tot, va voler un cotxet de la botiga de joguines per a la nina. Un conte on mostra que no ha d'haver-hi distinció de gènere en les joguines.

Don Caballito de mar

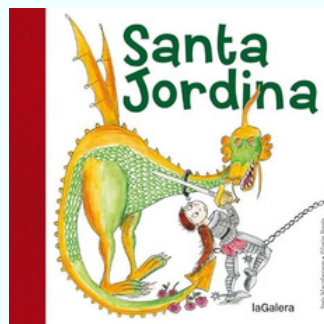
Autor: Eric Carle

Il·lustrador: Eric Carle

Kókinos

2012

Mostra com hi ha espècies que és la figura paterna qui s'encarrega de cuidar els fills i de les filles.

Santa Jordina

Autora: Inés Macpherson

Il·lustradora: Pilarín Bayés

La Galera

2017

Fa molts i molts anys, en una època en què els mags i les bruixes encara existien, hi va viure una noia que va decidir canviar el món. Hi havia una noia que es deia Jordina, però no era una noia com les altres...

Un àlbum il·lustrat que busca explicar la llegenda de Sant Jordi d'una manera diferent.

El drac golafre

Autora: Montse Ten

Il·lustradora: Mona Brunet

La Galera

2022

Mentre la princesa Hermínia està llegint un conte, un drac enorme apareix decidit a menjar-se-la. Però la nena no vol ser l'esmorzar del drac i es proposa fer-lo canviar d'opinió. Aconseguirà aquesta princesa convèncer el drac perquè provi de menjar una altra cosa deliciosa?

Una protagonista que soluciona tota sola el problema.

La faldilla lila d'en Leo

Autora: Irma Borges

Il·lustrador: Francesco Fagnani

NUBEOCHO

2022

A en Leo li encanta disfressar-se de pirata, de superheroï, de cavaller... Però, també li agrada posar-se la faldilla lila. El dia en què va decidir sortir al carrer amb ella, una senyora gran va pensar que en Leo era una nena i ell es va enfadar molt. Un nen no pot jugar i posar-se una faldilla?

Lalo, el príncipe rosa

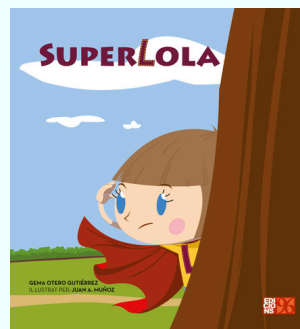
Autora: Gema Otero

Il·lustrador: Juan Antonio Muñoz

Edicions 96

2018

Lalo vol ser ell mateix per sentir, jugar i gaudir deixant de banda tant les normes com els estereotips sexistes.

Santa Jordina

Autora: Gema Otero

Il·lustrador: Juan Antonio Muñoz

Edicions 96

2018

SuperLola és una noia inquieta i valenta que vol canviar el món. Gràcies a aquesta heroïna es pot reflexionar sobre altres models, comportaments i actituds lliures de sexisme.

L'Edu es disfressa de princesa

Autora: Nuria Díez

Il·lustradora: Patricia Moreno

Bellaterra

2019

L'Edu és un nen de quatre anys. Com a tots els nens i nenes de la seva edat li agrada jugar i descobrir el món. Però, què succeeix si l'Edu li agrada disfressar-se de princesa?

Els homes plorem

Autor: Joan Turu

Il·lustrador: Joan Turu

El Cep i la Nansa Edicions

2021

Revisa els estereotips de gènere masculí a través de la vida del Nil que està confós perquè no sap com és ser un home. S'acompanya al protagonista en aquest camí de creixement i de descobriment de la importància de sentir-se i ser un mateix.

Hi ha res més avorrit que ésser una princesa rosa?

Autora: Raquel Díaz

Il·lustradora: Raquel Díaz

Thule

2017

La Carlota està cansada de ser la típica princesa rosa i decideix buscar alternatives més emocionants. Descobreix que la seva vida és molt més interessant quan deixa de preocupar-se per les expectatives que té la societat sobre com ha de ser una princesa i comença a seguir els seus interessos i passions.

Sirenes

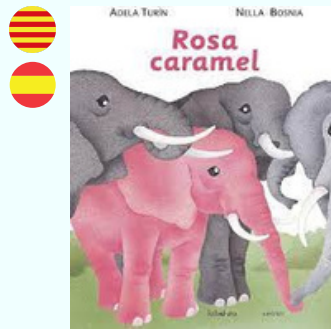
Autora: Jessica Love

Il·lustradora: Jessica Love

Kókinos

2018

A en Julià li agraden les sirenes i mentre la seva àvia es banya, ell es disfressa d'una bella sirena. Quan la seva àvia surt del bany es queda atònita i en Julià s'espanta. Pensa que està enfadada, però l'àvia el sorprèn regalant-li un collaret per completar el seu vestit.

Rosa caramel

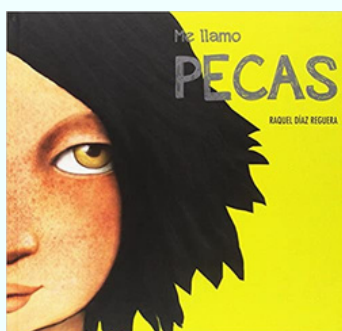
Autora: Adela Turin

Il·lustradora: Nella Bosnia

Kalandraka

2020

En grup d'elefants de color rosa, hi ha una d'elles, la Guillermina, que no ho és. Descobreix que les del seu sexe tenen prohibit realitzar coses reservades exclusivament pels mascles. Però, la Guillermina no accepta aquesta tradició.

Me llamo Pecas

Autora: Raquel Díaz

Il·lustradora: Raquel Díaz

NUBEOCHO

2018

Una nena que es diu Pecas es pregunta per què hi ha divisió en el joc, en els colors, en la roba... segons el gènere.

La meitat d'en Jan

Autora: Gemma Lienas

Il·lustradora: Àfrica Fanlo

La Galera

2008

Els companys d'en Jan se'n riuen d'ell perquè fa coses de nena. Però, quan en Jan decideix deixar de realitzar les coses de nena, es troba com si li faltés la meitat d'ell mateix.

Yo, Jane

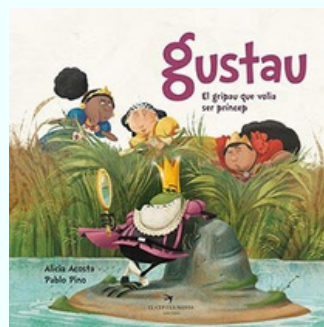
Autor: Patrick McDonnell

Il·lustrador: Patrick McDonnell

Océano Travesía

2015

Aquest llibre narra la història de Jane Goodall, una de les dones més conegudes del món de la ciència. Una professió ocupada per moltes persones del gènere masculí i serveix per mostrar als infants que cap professió té un gènere designat.

Gustau. El gripau que volia ser príncep

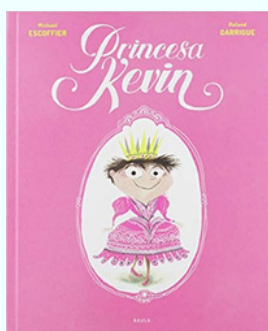
Autora: Alicia Acosta

Il·lustrador: Pablo Sebastián

El Cep i la Nansa Edicions

2019

En Gustau és un gripau lleig i bavós que es pensa que és el més guapo de la bassa. Convençut que té un príncep a l'interior, va a la cerca d'una princesa qualsevol perquè li faci un petó i el converteixi en rei, sense importar-li res més. No obstant això, les princeses li donaran una lliçó.

Princesa Kevin

Autor: Michaël Escoffier

Il·lustrador: Roland Garrigue

Edelvives

2019

Si les noies poden disfressar-se de cavaller, per què en Kevin no pot anar de princesa? En aquest conte coneixem a en Kevin que vol anar de princesa a la festa de Carnestoltes de la seva escola.

La revolta de Santa Jordina

Autor: David Fernández

Il·lustradora: Lyona Ivanova

AMSTERDAM

2019

Montblanc ha votat i no vol viure més sota les ordres d'un tirà, però el monarca no pensa abandonar els seus privilegis i demana reforços: el Drac Mercat. La Jordina, ànima lliure i consciència crítica, serà la primera a rebel·lar-s'hi. Juntament amb ella, el poble es mobilitzarà. No esperaran que cap cavaller els tregui les castanyes del foc. El Sant Jordi del present i del futur té nom de dona.

Elenita

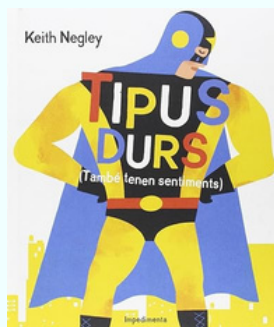
Autora: Campbell Geeslin

Il·lustradora: Ana Juan

Kókinos

2006

L'Elenita volia ser sopladora de vidre com el seu pare. Però ell no li va deixar. La nena va marxar de viatge ple d'aventures per aconseguir el seu somni.

Tipus durs (també tenen sentiments)

Autor: Keith Negley

Il·lustrador: Keith Negley

IMPEDIMENTA EDITORIAL

2016

Una història que ens descobreix que els més grans de tots els herois també tenen sentiments com la resta de persones. Un conte que fa reflexionar sobre que tothom pot sentir i mostrar els seus sentiments.

Rínxols d'Os

Autor: Stéphane Servant

Il·lustradora: Laetitia Le Saux

Juventud

2014

Aquesta nit és el gran carnestoltes del bosc i tothom prepara la seva disfressa. La Mama Os acaba de cosir la seva disfressa de Ventafocs, el Papa Os es veu fantàstic vestit de Llop Ferotge i l'Osset vol disfressar-se de Rínxols d'Os.

No vull ser la princesa!

Autor: Grzegorz Kasdepke

Il·lustradora: Emilia Dziubak

CRUÏLLA

2020

A la Maria li encanta jugar a cavallers i princeses, però ella sempre vol ser el drac perquè és el personatge més divertit. Mobilitza a tota la família; tothom ha de participar en els seus jocs!

Com ser un lleó

Autor: Ed Vere

Il·lustradora: Ed Vere

Juventud

2018

Qui diu que tots els lleons han de ser ferotges? Deuen ser aquells que no coneixen a en Leonard, el protagonista del conte. Gràcies a la seva amiga, l'ànega Queta, en Leonard aprèn una lliçó molt important: ningú pot dir que només hi ha una forma correcta de ser. Cadascú ha de trobar la manera de ser ell mateix i cadascú a la seva manera.

Col·lecció: Vet aquí dues vegades

En aquesta col·lecció es fa un gir a tot allò relacionat amb els personatges i els seus rols, els esdeveniments i el desenllaç de la història. Hi ha una mostra de quatre contes, però la col·lecció compta amb més títols.

Vet aquí dues vegades La Blancaneu

Autora i autor: Belén Gaudes i Pablo Macías

Il·lustrador: Nacho de Marcos

Cuatro Tuercas

2013

Vet aquí dues vegades La Ventafocs

Autora i autor: Belén Gaudes i Pablo Macías

Il·lustrador: Nacho de Marcos

Cuatro Tuercas

2013

Vet aquí dues vegades La Rateta que escombrava l'escaleta

Autora i autor: Belén Gaudes i Pablo Macías

Il·lustrador: Nacho de Marcos

Cuatro Tuercas

2016

Vet aquí dues vegades Rapunzel

Autora i autor: Belén Gaudes i Pablo Macías

Il·lustrador: Nacho de Marcos

Cuatro Tuercas

2016

- Acosta, A. (2019). *Gustau. El gripau que volia ser príncep*. (Pablo Sebastián, Il·lus.). El Cep i la Nansa Edicions.
- Acosta, A. & Amavisca, L. (2019). *Visca les ungles de colors!*. (Gusti Rosemffet, Il·lus.). Nubeocho.
- Acosta, A. & Amavisca, L. (2021). *La nina d'en Lluc*. (Amélie Graux, Il·lus.). Nubeocho.
- Agulló, A. (2018). *La meva classe*. (Laypanda, Il·lus.). Edicions Bellaterra.
- Alonso, S. (2019). *Les arracades que vaig perdre*. (Cristina G. Alonso, Il·lus.). El Cep i la Nansa Edicions.
- Borges, I. (2022). *La faldilla lila d'en Leo*. (Francesco Fagnani, Il·lus.). Nubeocho.
- Brenman, I. (2011). *Les princeses també es tiren pets*. (Ionit Zilberman, Il·lus.). Animallibres.
- Carle, E. (2012). *Don Caballito de mar*. (Eric Carle, Il·lus.). Kókinos.
- Escoffier, M. (2019). *Princesa Kevin*. (Roland Garrigue, Il·lus.). Edelvives.
- Espirita, Ó. (2016). *Si el rosa es de las niñas, el azul es del mar*. (Pau Sanz, Il·lus.). Ediciones Hidroavión.
- DePaola, T. (2020). *L'Oliver Button és una nena*. (Tomie dePaola, Il·lus.). Kalandraka.
- Díaz, R. (2017). *Hi ha res més avorrit que ésser una princesa rosa?*. (Raquel Díaz, Il·lus.). Thule.
- Díaz, R. (2017). *Quan les nenes volen alt*. (Raquel Díaz, Il·lus.). Lumen.
- Díaz, R. (2018). *Me llamo Pecas*. (Raquel Díaz, Il·lus.). Nubeocho.
- Díez, R. (2018). *El príncep Serafí*. (Mónica Carretero, Il·lus.). Onada.
- Díez, N. (2019). *L'Edu es difressa de princesa*. (Patricia Moreno, Il·lus.). Bellaterra.
- Docherty, H. (2017). *El cavaller que no volia lluitar*. (Thomas Docherty, Il·lus.). Maeva Ediciones.
- Fernàndez, D. (2019). *La revolta de Santa Jordina*. (Lyona Ivanova, Il·lus.). Amsterdam.
- Fité, A. (2019). *El caputxet verd*. (Sònia González, Il·lus.). La Galera.
- Flamant, L. (2017). *Les nines són per a les nenes*. (Jean-Luc Englebert, Il·lus.). Tramuntana editorial.
- Gaudes, B. & Macías, P. (2013). *Vet aquí dues vegades La Blancaneu*. (Nacho de Marcos, Il·lus.). Cuatro Tuercas.
- Gaudes, B. & Macías, P. (2013). *Vet aquí dues vegades La Ventafocs*. (Nacho de Marcos, Il·lus.). Cuatro Tuercas.
- Gaudes, B. & Macías, P. (2016). *Vet aquí dues vegades La Rateta que escombrava l'escaleta*. (Nacho de Marcos, Il·lus.). Cuatro Tuercas.
- Gaudes, B. & Macías, P. (2016). *Vet aquí dues vegades La Rapunzel*. (Nacho de Marcos, Il·lus.). Cuatro Tuercas.
- Garibal, A. (2022). *Papallop i Petitó: A dormir, Petitó!*. (Marianne Vilcoq, Il·lus.). Baula.
- Geeslin, C. (2006). *Elenita*. (Ana Juan, Il·lus.). Kókinos.

- Gourion, S. (2019). *Les noies i els nois també... poden!*. (Isabelle Maroger, Il·lus.). Astronave.
- Kasdepke, G. (2020). *No vull ser la princesa!*. (Emilia Dziubak, Il·lus.). Cruïlla.
- Kemp, A. (2019). *La princesa rebel*. (Sara Ogilvie, Il·lus.). Blume.
- Lévy, D. (2013). *Els sentiments d'en Fèlix*. (Fabrice Turrier, Il·lus.). Cruïlla.
- Lienas, G. (2008). *La meitat d'en Jan*. (Àfrica Fanlo, Il·lus.). La Galera.
- Lindenbaum, P. (2017). *El Quim i les Barbies*. (Pija Lindenbaum, Il·lus.). Gato Sueco Editorial.
- Love, J. (2018). *Sirenes*. (Jessica Love, Il·lus.). Kókinos.
- Macías, P. & Gaudes, B. (2019). *Armando, ¿no estarás llorando?*. (Nacho de Marcos, Il·lus.). Cuatro Tuercas.
- Macpherson, I. (2017). *Santa Jordina*. (Pilarín Bayés, Il·lus.). La Galera.
- McDonnell, P. (2015). *Yo, Jane*. (Patrick McDonnell, Il·lus.). Océano Travesía.
- Navarrete, M. (2013). *Al país de les marietes... arriba el circ!*. (Cristina Villa, Il·lus.). Zenobita.
- Negley, K. (2016). *Tipus durs (també tenen sentiments)*. (Keith Negley, Il·lus.). Impedimenta Editorial.
- Otero, G. (2018). *Lalo, el príncipe rosa*. (Juan Antonio Muñoz, Il·lus.). Edicions 96.
- Otero, G. (2018). *Santa Jordina*. (Juan Antonio Muñoz, Il·lus.). Edicions 96.
- Serrano, L. (2020). *Georgina i la Dragona*. (Lucía Serrano, Il·lus.). Beascoa.
- Servant, S. (2014). *Rínxols d'Ós*. (Laetitia Le Saux, Il·lus.). Juventud.
- Ten, M. (2022). *El drac galofre*. (Mona Brunet, Il·lus.). La Galera.
- Turin, A. (2020). *Rosa caramel*. (Nella Bosnia, Il·lus.). Kalandraka.
- Turu, J. (2021). *Els homes plorem*. (Joan Turu, Il·lus.). El Cep i la Nansa Edicions.
- Vere, E. (2018). *Com ser un lleó*. (Ed Vere, Il·lus.). Juventud.
- Vivim del Cuentu. (2013). *La Cabreta i els set llops*. (Josep Torres, Il·lus.). Baula.
- Vivim del Cuentu. (2013). *La Caputxeta forçada*. (Albert Vitó, Il·lus.). Baula.
- Vivim del Cuentu. (2013). *Sant Jordi a la cova del drac*. (Rocio Bonilla, Il·lus.). Baula.
- Vivim del Cuentu. (2015). *La Princesa dels matalassos*. (Lucía Serrano, Il·lus.). Baula.

LLEGIM AMB PERSPECTIVA DE GÈNERE!

